12

Alkotmánybíróság
1015 Budapest
Donáti u. 35-45.

a Pesti Központi Kerületi Bíróság útján
1027 Budapest,
Varsányi Irén u. 40-44.

[redacted]

felperes – mint indítványozó –

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
Ügyszám: IV/270-10/2014.
Érkezett: 2014 FEBR 11.
Példány: 1
Kezelőiroda:
Melléklet: 16+4 db

képviseli:

[redacted]

alkotmányjogi panasza

[redacted]

alperes ellen

PESTI KÖZPONTI KE...
C. CSOPO...
FŐLAJSTROMSZÁM KEZDŐIRATON:
Postan / Gyu... / E-mailen / Faxon
Érkezett: 2014 -02- 04
PÉLDÁNY: ... ÍV: ...
MELLÉKLET: ... KÖZTÜK: ...
FŐLAJSTROMSZÁM: UTÓIRATON: ...

kártérítés megfizetése iránt indított, a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt **28.G.301.469/2012.** ügyszám alatt folyamatban volt perben a Fővárosi Törvényszék által **4.Gf.76.028/2012/9.** szám alatt hozott jogerős ítélet ellen.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A [redacted] felperes mint indítványozó – kívül jegyzett és ***1.*** és ***2. számú mellékletként*** csatolt meghatalmazásokkal igazolt jogi képviselője útján – a [redacted] alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított, a Pesti Központi Kerületi Bíróság mint elsőfokú bíróság előtt **28.G.301.469/2012.** ügyszám alatt folyamatban volt perben a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság által **4.Gf.76.028/2012/9.** szám alatt hozott jogerős ítélet ellen az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény („**Abtv.**") 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő:

Az indítványozó kéri, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a és 43. §-a szerinti hatáskörében eljárva – a Fővárosi Törvényszék által 4.Gf.76.028/2012/9. szám alatt hozott jogerős ítéletet az indítványozó (i) Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében foglalt, törvény előtti egyenlőséghez való jogának, valamint (ii) Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt, tisztességes eljáráshoz való jogának megsértése miatt semmisítse meg.

Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az alábbiakkal indokolja:

I. ÖSSZEFOGLALÁS

Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontjában és az Abtv. 27. §-ában foglalt jogával élve alkotmányjogi panasszal él a Fővárosi Törvényszék 4.Gf.76.028/2012/9. szám alatt hozott jogerős ítélete ellen és kéri, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság azt mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Az indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszban a könnyebb áttekinthetőség végett először leírja az alkotmányjogi panasz tárgyát képező jogerős ítélethez vezető per alapjául szolgáló tényállást, valamint az eljárás menetét (ideértve az indítványozó kérelmeit és az eljáró bíróságok határozatait), lásd alább a II. pontban.

Az indítványozó a III. pontban áttekintést ad arról, hogy a jogerős ítélet az Alaptörvényben biztosított mely jogait – konkrétan: az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében foglalt, törvény előtti egyenlőséget, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt, tisztességes eljáráshoz való jogot – érinti, és e jogoknak mi a jelen eljárás szempontjából releváns tartalma.

Ezt követően az indítványozó a IV. pontban részletesen leírja, hogy a jogerős ítélet milyen módon sérti az indítványozó Alaptörvényben foglalt jogait:

Az indítványozó a IV.1. pontban részletesen bemutatja, hogy a jogerős ítélet az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésben foglalt, törvény előtti egyenlőséget sérti, hiszen a jelen esetben a Fővárosi Törvényszék által hozott ítélet egy olyan álláspontot tükröz, amely teljes mértékben figyelmen kívül hagyja az alkalmazandó jogszabályokat (nevezetesen a Ptk. 339. § szerinti kártérítési szabályokat), és amely alapján a felszámolók – lényegében teljes felelőtlenséget élvezve – bármely hitelezőnek kárt

okozhatnak anélkül, hogy azt meg kellene téríteniük, feltéve, hogy a felszámolás alatt álló adós gazdálkodó szervezet vagyona nem csökken. A Fővárosi Törvényszék által képviselt álláspont tehát objektív szempontból tarthatatlan, és ezáltal önkényes jogalkalmazásnak minősül, ami a törvény előtti egyenlőség elvébe ütközik.

Az indítványozó ezt követően a IV.2. pontban részletesen bemutatja, hogy a jogerős ítélet az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében biztosított jogát sérti, mivel a Fővárosi Törvényszék eljárásával elvonta az indítványozót törvényes bírájától, jelen esetben az Európai Unió Bíróságától azzal, hogy a releváns uniós jogszabályok egyértelmű előírásai, valamint az indítványozó erre vonatkozó kérelmei ellenére nem kezdeményezte az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást.

Az indítványozó által leírt alapjogsértések érdemben befolyásolták a jogerős ítéletet, amint azt az indítványozó a IV.3. pontban bemutatja. Ha ugyanis a Fővárosi Törvényszék az alkalmazandó jogszabályokat helyesen alkalmazza, nem olyan ítélet született volna, amelyből csak az a következtetés vonható le, hogy egy felszámoló a tevékenysége során mindaddig polgári jogi jogkövetkezmények nélkül kárt okozhat harmadik személyeknek (különösen egy hitelezőnek), amíg a felszámoló az adós felszámolási vagyonát nem károsítja. Ha a Fővárosi Törvényszék továbbá a releváns uniós jogszabályok előírásai, valamint az indítványozó erre vonatkozó kérelme szerint jár el és az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezi, az Európai Unió Bíróságának lehetősége nyílt volna az ügyben alkalmazandó uniós jogszabályok olyan értelmezését adni, ami a magyar bíróságokra kötelező, így érvényesülhettek volna az indítványozónak a per során előadottak szerinti jogai. Mindezek miatt az indítványozó álláspontja szerint a jogerős ítélet megsemmisítésének van helye.

Mindemellett az ügyben felmerült kérdések alapvető alkotmányjogi jelentőségűek (lásd a IV.4. pontot), hiszen az Alkotmánybíróságnak a jelen eljárás keretében lehetősége nyílna kimondani, hogy (i) az önkényes jogalkalmazás a magyar Alaptörvény alapján tilos, továbbá (ii) az Európai Unió Bírósága törvényes bírónak minősül, és amennyiben egy ügyben utolsó fokon eljáró bíróság az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére elmulasztja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, ezzel a felet elvonja törvényes bírájától.

II. AZ ÜGY TÉNYBELI HÁTTERE

Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállást az alábbiak szerint foglalja össze (a jelen II. pontban előadott tények és bizonyítékaik a jogerős ítélet alapjául szolgáló per irataiban megtalálhatók, továbbá a per alapjául szolgáló tényállás a felek között nem volt vitás, ezért az indítványozó az okirati bizonyítékok ismételt csatolásától az indítványozó eltekint):

1. A JOGERŐS ÍTÉLETHEZ VEZETŐ PER ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ TÉNYÁLLÁS

1.1. Az L71-es Projekt

Az indítványozó a [redacted] Kft.-vel [redacted] 2005. március 24-én megállapodást kötött egy konzorcium létrehozására („**Konzorcium**") az [redacted] által az L71. számú főút Balatonakarattya-Balatonfűzfő elkerülő szakaszának megvalósítására („**Projekt**") kiírt pályázatra („**Pályázat**") történő közös konzorciumi ajánlattétel céljából. Miután a Konzorcium a Pályázatot megnyerte, a Konzorcium 2005. augusztus 17-én építési szerződést („**Építési Szerződés**") kötött az [redacted]-gal. A Projekt eredeti átadási határideje az [redacted] és a Konzorcium között létrejött, az Építési Szerződés 6. pontja szerint 2007. június 30. volt. Ezt a határidőt a felek később 2007. december 15. napjára módosították.

A [redacted] az általa a Projekt keretében megvalósítandó egyes munkák elvégzésére szerződéseket kötött az [redacted] Kft.-vel [redacted] valamint a [redacted]

A Projekt megvalósítása egészen 2007 júliusáig az előre meghatározott ütem szerint folyt. A 2007-es év első féléve során azonban az [redacted]tnak és a [redacted]JT-nak kiegyenlítetlen követelései keletkeztek a [redacted]övel szemben. A [redacted]ő 2007. július 27-én az [redacted]ttal és a [redacted]T-tal kötött szerződéseket felmondta.

Annak érdekében, hogy az említett követeléseiknek érvényt szerezzenek, az [redacted]t beszüntette a munkavégzést, és a [redacted] Kft. [redacted] közreműködésével 2007. augusztus 1-jén kizárólagos birtokba vette az építési terület egy jelentős részét. Az [redacted]t és a [redacted] egyúttal megakadályozta az építési munkálatok folytatását oly módon, hogy sem az indítványozó, sem a [redacted] sem más (al)vállalkozók számára nem tette lehetővé a belépést az érintett építési területre, amellyel ezen a szakaszon gyakorlatilag az építési munkálatok folytatásának még a lehetőségét is kizárta („**Blokád**"). A Blokádot tehergépjárművekkel és biztonsági személyzettel valósították meg.

A Projekt egyre közelgő kötbérterhes átadási határideje, illetve az őszi-téli hideg, csapadékos időjárás beállta miatt szorult helyzetbe került indítványozó végül arra kényszerült, hogy megvásárolja az [redacted]t és a [redacted] szemben fennálló követeléseit. A felek a vonatkozó megállapodásukat a 2007. október 16-án kelt jegyzőkönyvben („**Jegyzőkönyv**") rögzítették. A felek továbbá szintén 2007. október 16-án egy Engedményezési Szerződés, illetve egy Engedményezési Megállapodás megnevezésű iratot is aláírtak, amelyek a Jegyzőkönyv egyes pontjai alapján engedményezett követelések pontos felsorolását és a kifizetések rendjét részletezi.

1.2. Megtámadási Per és az ezzel kapcsolatos hitelezői igénybejelentés

Az [redacted]t 2009. január 27-e óta felszámolás alatt áll, felszámolója a [redacted]. A [redacted]T 2008. szeptember 18-a óta felszámolás alatt áll, felszámolója szintén a [redacted].

Az indítványozó a Jegyzőkönyv, valamint az ahhoz kapcsolódó megállapodások alapján történt engedményezést több okból is érvénytelennek tekintette, ezért 2009. február 4-én az [redacted]t, valamint a [redacted]T ellen pert indított az engedményezés érvénytelenségének megállapítása és ennek jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítása iránt, amely pert a Fővárosi Törvényszék 22.G.40.582/2009. számon tart nyilván („**Megtámadási Per**"). Az eredeti állapot helyreállítása körében az indítványozó mint felperes kérte a Fővárosi Törvényszéket, hogy az [redacted]t-ot, illetve a [redacted]T-ot egyetemlegesen kötelezze az indítványozó által a Jegyzőkönyv alapján engedményezett követelésekért fizetett 333.326.034 Ft összegű vételár visszafizetésére. A Megtámadási Perben 2011. március 1-jén született ítélet, amely 2011. szeptember 28-án jogerőre emelkedett. **A Fővárosi Törvényszék – részben alaposnak tartva az indítványozó keresetét – egyetemlegesen kötelezte az [redacted]t-ot, valamint a [redacted]T-ot, hogy fizessenek meg az indítványozónak 66.632.375 Ft-ot és törvényes kamatait.**

Habár a [redacted] természetesen tudott a Megtámadási Perről és ismerte az indítványozó által támasztott követelést, az indítványozó az eredetileg 333.326.034 Ft összegű követelését annak kamataival együtt 2009. szeptember 21-én kelt igénybejelentésben már kb. másfél évvel a Megtámadási Perben született elsőfokú ítélet meghozatala előtt, a Cstv. 37. §-ának (1) bekezdésében biztosított egyéves határidőben, az engedményezés érvénytelenségére hivatkozva bejelentette a [redacted]-nál mint az [redacted]t felszámolójánál. A 333.326.034 Ft összegű igénybejelentést a [redacted]

[redacted] kétszer is (2009. szeptember 28-án és 2009. október 14-én kelt levelében) visszaigazolta az indítványozónak.

Annak ellenére, hogy a [redacted] tájékoztatta az indítványozót, hogy követelését majd a Megtámadási Per jogerős lezárását követően fogja nyilvántartásba venni, besorolni és visszaigazolni, az indítványozó fölös óvatosságból 2011. október 10-én kelt levelében tájékoztatta a [redacted]-t a Megtámadási Perben hozott ítélet jogerőre emelkedéséről, és kérte a [redacted]-t, hogy az indítványozó 66.632.375 Ft összegű főkövetelését, valamint kamatkövetelését szíveskedjen nem vitatott követelésként nyilvántartásba venni, besorolni és visszaigazolni.

Az indítványozó [redacted]t felszámolása során 2011. szeptember 30. fordulónapra készült II. közbenső mérlegéből („**II. Közbenső Mérleg**") értesült arról, hogy a [redacted] szerint az indítványozó csak 2011. október 10-én jelentette be a Megtámadási Perben hozott ítélettel kapcsolatos igényét, ezért az indítványozó igénye a II. Közbenső Mérlegben nem szerepelhet. A [redacted] ezt követően a 2011. november 18-án kelt levelében elutasította az indítványozó 66.632.375 Ft összegű igényét azzal a több mint meglepő kijelentéssel, hogy az indítványozó azt az előírt egyéves jogvesztő határidőn túl jelentette be.

1.3. Az indítványozó 47.181.414 Ft összegű igényével kapcsolatos hitelezői igénybejelentése

Az indítványozónak fentebb említett Jegyzőkönyv 3. pontja alapján fennálló fizetési kötelezettségének jelentős részben kétszeres történt teljesítése miatt jogalap nélküli gazdagodás jogcímen 47.181.414 Ft követelése áll fenn az [redacted] szemben, amelyet 2009. július 29-én kelt hitelezői igénybejelentésben az ezen összeg után járó kamatköveteléssel együtt bejelentett a [redacted]-nál. Miután a [redacted] elutasította az indítványozó igényének nyilvántartásba vételét, az indítványozó kifogást terjesztett elő a Fővárosi Törvényszéknél, mely kifogás 15.Fpkh.01-10-000455. számon volt folyamatban.

A Fővárosi Törvényszék a 15.Fpkh.01-10-000455. számú eljárásban a 2011. október 5-én tartott meghallgatáson kioktatta a [redacted]-t, hogy az indítványozó igénybejelentésére nem az elutasítás, hanem a bejelentett követelés vitatott követelésként történő nyilvántartásba vétele a megfelelő eljárás, a [redacted] akként nyilatkozott, hogy korábbi közlését pontosítja, illetve megváltoztatja és az indítványozó élő által bejelentett 47.181.414 Ft összegű követelést, valamint annak kamatait vitatottként nyilvántartásba veszi. A [redacted] akként nyilatkozott továbbá, hogy a vitatott igény elbírálásától függően kerül sor vagy az elismertként történő nyilvántartásba vételre vagy a hitelezői nyilvántartásból való törlése, valamint hogy ezt a közlését külön írásban eljuttatja az indítványozóhoz is. A Fővárosi Törvényszék e vonatkozásban elhangzott felhívására, valamint a [redacted] fenti kijelentésére tekintettel az indítványozó a kifogásától elállt.

A [redacted] a fentiek ellenére az indítványozó kötelezettségét nem mint vitatott igényt vette nyilvántartásba, hanem a követelés nyilvántartásba vételét 2011. november 18-án kelt levelében elutasította. Levelében lényegében arra hivatkozott, hogy már említett Jegyzőkönyv alapján történt engedményezések körében történt a fenti 47.181.414 Ft összeg kifizetése, azonban a [redacted] álláspontja szerint az indítványozó még 47.229.973 Ft-tal tartozik az [redacted]tnak, így az indítványozó követelése megalapozatlan. Tartalma szerint tehát a [redacted] levele voltaképp egy a Cstv. alapján meg nem engedett adós általi beszámításra irányult.

1.4. Az indítványozó intézkedései a [redacted] jogellenes magatartása kapcsán

Tekintettel arra, hogy a [redacted] fenti 1.2. és 1.3. pontban leírt, súlyosan jogszabálysértő cselekményei és mulasztásai folytán az indítványozót jogsérelem érte, az alábbi intézkedéseket tette:

a) *Az indítványozó észrevételei és kifogása a II. Közbenső Mérleg vonatkozásában*

Miután a [redacted] a II. Közbenső Mérlegben tévesen azt állította, hogy az indítványozó csak 2011. október 10-én jelentette be e vonatkozó igényét, az indítványozó 2011. november 17-én kelt levelében erre vonatkozó észrevételeket küldött a [redacted]-nak és kérte, hogy a II. Közbenső Mérleget szíveskedjen kijavítani arra való tekintettel, hogy az indítványozó igényét már 2009. szeptember 21-én, azaz mindenképpen határidőben bejelentette. Észrevételeihez az indítványozó azt a nyilatkozatot is mellékelte, amelyben a [redacted] 2009. szeptember 28-án tájékoztatta az indítványozót, hogy 2009. szeptember 21-én kelt igénybejelentését megkapta, és majd a Megtámadási Per jogerős lezárásának fényében elbírálja az indítványozó által bejelentett igényt.

Ahelyett viszont, hogy a II. Közbenső Mérleget korrigálta volna, a [redacted] 2011. december 15-én úgy nyilatkozott, hogy fenntartja azt az álláspontját, miszerint a 2011. október 10-i bejelentés a II. Közbenső Mérleg fordulónapján követően történt meg. Ezen bejelentésben foglalt követelés jogcíme a [redacted] szerint nem azonos a 2009. augusztus 5. napján bejelentett követelés jogcímével, így álláspontja szerint új bejelentésnek minősült.

Miután a [redacted] az indítványozó észrevételeire nem javította ki a II. Közbenső Mérleget, az indítványozó 2012. január 19-én kifogást terjesztett elő a Fővárosi Törvényszékhez, amely alapján az eljárás 15.Fpkh.01-12-000079. szám alatt volt folyamatban.

Miután a [redacted] 2012. február 6-án kelt levelében arról tájékoztatta az indítványozót, hogy nyilvántartásba vette 66.632.375,- Ft összegű követelését, az indítványozó 2012. március 4-én kelt levelében arra is felszólította a [redacted]-t, hogy a II. Közbenső Mérleget ennek megfelelően kijavítani szíveskedjen. Ezt követően a [redacted] 2012. március 14-án kelt levelében tájékoztatta az indítványozót, hogy módosítja a II. Közbenső Mérleget.

Erre való tekintettel az indítványozó a kifogási eljárásban 2012. március 28-án tartott meghallgatáson kilátásba helyezte, hogy majd eláll a kifogásától, miután a II. Közbenső Mérleg korrigált verzióját kézhez veszi, mivel ebben az esetben a kifogás okafogyottá válna, az elállás esetére azonban kérte a perköltség megtérítését. A Fővárosi Törvényszék 15.Fpkh.01-12-000079/8. számú végzésével az eljárást megszüntette és kötelezte a [redacted]-t, hogy fizessen meg az indítványozónak bruttó 47 625 Ft eljárási költséget

b) *Az indítványozó kifogása az általa bejelentett hitelezői igények vonatkozásban*

Miután a [redacted] az 2011. december 15-én kelt levelében az indítványozó határidőben bejelentett 66.632.375 Ft összegű főkövetelésének nem vitatott követelésként való, illetve az indítványozó 47.181.414 Ft összegű főkövetelésének vitatott követelésként való nyilvántartásba vételét elutasította, az indítványozó 2011. december 1-jén kifogást terjesztett elő a Fővárosi Törvényszékhez, amely alapján az eljárás 15.Fpkh.01-12-000080. szám alatt volt folyamatban. A kifogással egyidejűleg az indítványozó kezdeményezte a [redacted] mint az [redacted]t felszámolója felmentését, mivel nyilvánvalóvá vált, hogy az indítványozó követelésének nyilvántartásba vétele körében a [redacted] attól sem riad vissza, hogy egy bíróság által hozott jogerős ítéletet mondvacsinált okokra hivatkozva figyelmen kívül hagyjon.

Azt követően, hogy az indítványozó további jogi lépéseket is megtett (lásd az alábbi c), ill. 1.5. pontokat), a [redacted] 2012. február 6-án kelt levelében arról tájékoztatta az indítványozót, hogy 66.632.375 Ft összegű követelését nem vitatott követelésként, az indítványozó 47.181.414 Ft összegű követelést pedig annak kamataival együtt vitatott követelésként nyilvántartásba vette.

Miután a [redacted] az indítványozó 66.632.375 Ft összegű követelése vonatkozásában bejelentett kamatigényről nem nyilatkozott, az indítványozó 2012. március 4-én kelt levelében felszólította a [redacted]-t, hogy a kamat vonatkozásában is nyilatkozzon. Ezt követően a [redacted] 2012. március 13-án kelt levelében tájékoztatta az indítványozót a 66.632.375 Ft főösszeg valamint a kamatok hitelezői igényként való nyilvántartásba vételéről.

Erre való tekintettel az indítványozó a kifogási eljárásban 2012. március 28-án tartott meghallgatás során részben elállt a kifogásától, miután a kifogás az indítványozó által bejelentett igények nyilvántartásba vételével okafogyottá vált, kérte azonban a perköltség megtérítését. Az indítványozó továbbá a felszámoló felmentésére való kérelmét is fenntartotta. A Fővárosi Törvényszék 15.Fpkh.01-12-000080/8. számú végzésével az eljárást a kifogás érdemében megszüntette, kötelezte a [redacted]-t, hogy fizessen meg az indítványozónak bruttó 47 625 Ft eljárási költséget, a [redacted] felmentésére vonatkozó kérelmet pedig elutasította. Ezek a rendelkezések részben fellebbezés hiányában, részben az ítélőtábla 15.Fpkf.44.452/2012/3. számú, helybenhagyó végzése folytán jogerősek lettek.

c) Etikai bejelentés

A [redacted] fenti cselekményeire tekintettel az indítványozó 2011. december 7-én kelt levéllel etikai bejelentést tett a Felszámolók és Vagyonfelügyelők Országos Egyesületnél („**FOE**"), amiről 2011. december 20-án tájékoztatta a [redacted]-t. Az indítványozó továbbá tájékoztatta a [redacted]-t arról is, hogy a [redacted] szakszerűtlen ügyintézése miatt jelentős költséget okoz az indítványozónak, amelyet a [redacted]-szal szemben érvényesíteni fog.

A FOE Etikai Bizottsága 2013. január 9-én kelt levelében arról tájékoztatta az indítványozót, hogy a [redacted] ellen indított etikai eljárásban hozott határozatában megállapította: az [redacted]t felszámolási eljárásában a [redacted] munkája során megsértette az indítványozó igényének nyilvántartásba vételével kapcsolatban a FOE Etikai Kódexének normarendszerét. A [redacted]-nak e határozattal szemben benyújtott fellebbezése folytán eljáró FOE elnöksége 2013. június 26-án tartott ülésén (4 igen 1 tartózkodás mellett) az etikai bizottság határozatát jóváhagyta.[1]

1.5. Az indítványozó által elszenvedett kár

a) Ügyvédi munkadíj

Miután a [redacted] elutasította az indítványozó 66.632.375 Ft illetve 47.181.414 Ft összegű igényeinek nyilvántartásba vételét, az indítványozó megbízta a [redacted] Ügyvédi Irodát [redacted] hogy a 66.632.375 Ft illetve a 47.181.414 Ft összegek nyilvántartásba vétele érdekében tegye meg a szükséges jogi lépéseket az [redacted]ttal, illetve a [redacted]-szal szemben, továbbá érvényesítsen a [redacted]-szal szemben minden kárigényt, amely e vonatkozásban felmerül az indítványozó oldalán.

A megbízás alapján a [redacted] 2011. december 8-án állította ki a 918/2011. számú, 3.018,89 euró összegről szóló számláját, mely számlával elszámolta a megbízás során 2011. novemberben nyújtott jogi szolgáltatásait. A 918/2011. számú számla 2012. január 10-én lett kiegyenlítve.

[1] Lásd az erről készült elnökségi ülés jegyzőkönyvének 2. oldalát (forrás: http://www.foe.hu/uploads/news/id11205/2013.06.26.%20Jegyz%C5%91k%C3%B6nyv%20Eln%C3%B6ks%C3%A9gi%20%C3%9Cl%C3%A9s.docx)

Az indítványozó 2012. január 27-i levéllel felszólította a [redacted]-t, hogy a 2011. november végéig felmerült 3.018,89 euró ügyvédi költségét térítse meg az indítványozó részére. Miután a [redacted] az indítványozó fizetési felhívásának nem tett eleget, hanem arra hivatkozott, hogy felszámolóként törvényes kötelezettsége az [redacted]t mint adós vagyonának védelme, mely kötelezettség teljesítésének része az, hogy megalapozatlan hitelezői igények ne kerüljenek elismerésre, és ez vezette arra, hogy az indítványozó által bejelentett követelést vitassa.

Ezt követően az indítványozó 53017/Ü/30202/2012. számon fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezett a [redacted] ellen, mely fizetési meghagyásból alakult a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező, a Fővárosi Törvényszék 4.Gf.76.028/2012/9. számú jogerős ítélet alapjául szolgáló per.

Tekintettel arra, hogy a [redacted]s havonta utólag, óradíjas elszámolás alapján állítja ki számláit, a fizetési meghagyás iránti kérelem benyújtását követően keletkezett 5994,35 € (azaz ötezer-kilencszázkilencvennégy euró harmincöt cent) ügyvédi munkadíj formájában további kárt szenvedett, melyet a perben szintén érvényesített.

b) Egyéb költségek

A fenti a) pontban foglaltakon túlmenően 670 € (azaz hatszázhetven euró) összeggel, amely annak folytán merült fel az indítványozónál, hogy a [redacted] jogellenes magatartása által kikényszerített kifogási eljárások kapcsán [redacted] úr (az indítványozó anyavállalata jogi osztálya közbeszerzési jogi részlegének vezetője) a kifogási eljárások során tartott meghallgatásokon személyesen részt vett – annak érdekében, hogy a Kifogási Eljárások hatékony elintézését és mihamarabbi lezárását előmozdítsa –, illetve az indítványozó jogi képviselőjével személyes konzultációt folytatott. Ez utóbbi költség 290 € utazási és 80 € szállásköltség formájában merült fel. További költségként merült fel az a 300 € összeg, amelyet az indítványozó a [redacted]-tól azon az alapon követel, hogy [redacted] úrnak a [redacted]-szal folytatott (jog)vitával kapcsolatban időráfordítása keletkezett. Ezt a [redacted] vállalatcsoport belső irányelveinek megfelelően 150 € óradíjjal számolnak el, amely a [redacted] önköltségi árának felel meg (és tartalmazza a személyi és dologi jellegű ráfordításokat, így különösen a személyzet, illetve titkárság, valamint az irodai infrastruktúra fenntartásának költségeit). Mivel [redacted] úrnak ezekkel az ügyekkel kellett foglalkoznia, ez idő alatt nem tudta ellátni közbeszerzési részlegvezetői feladatait.

További költségként jelentkezett az indítványozó oldalán 500 € munkadíj, amely annak folytán merült fel, hogy az indítványozó felkérte [redacted]t, hogy készítsen állásfoglalást a felszámoló nyilvántartási kötelezettsége megsértésének lehetségese büntetőjogi megítéléséről.

Az indítványozó ezeket a költségeket a perben szintén érvényesítette.

2. AZ ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS

A fentiek alapján előterjesztett kártérítési igény tárgyában az eljárás az 53017/Ü/30202/2012. számon indult fizetési meghagyásos eljárásból perré alakult, amely első fokon a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt volt folyamatban, 28.G.301.469/2012. ügyszámon.

2.1. Az indítványozó által előterjesztett kérelmek

Az indítványozó mint felperes a perben az alábbi összegek megtérítését követelte a [redacted]-tól:

Költség jellege	Dátum	Összeg	Megjegyzés
Ügyvédi munkadíj és készkiadás	2011.12.08.	3.018,89 €	Eredetileg követelt összeg
Ügyvédi munkadíj és készkiadás	2012.02.28. – 2012.05.31.	5.994,35 €	2012.06.06-i beadvány szerinti összeg
Ügyvédi munkadíj	2011.12.08.	– 105,00 €	A követelés körébe tévesen bevont igény
[redacted] úr utazási és szállásköltsége	2012.03.25. – 2012.03.28.	370,00 €	
[redacted] állásfoglalása	2011.12.23.	500,00 €	
[redacted] úr személyes eljárásával kapcsolatos költségek	2012.03.25.	300,00 €	Tartalmazza a személyi és dologi ráfordítások ellenértékét.
Kifogási Eljárásokban megítélt eljárási költség	2012.06.08. 2012.06.12.	– 320,24 €	Azzal a feltétellel, hogy ezt meg is térítik.
	MINDÖSSZESEN:	**9.758,00 €**	

Tekintettel arra, hogy a felek között vitás volt az, vajon a fenti összegek kárként megtéríthetőek, illetve ezzel összefüggésben a Ptk. és a Cstv. felszámolói felelősséggel kapcsolatos szabályainak értelmezése, az indítványozó 2012. augusztus 27-én kelt beadványában részben az uniós jogot hívta fel az értelmezés zsinórmértékéül. Mivel az indítványozó az anyavállalata, a [redacted] fióktelepe útján, az anyavállalat székhelyétől eltérő tagállamban való letelepedés keretében jelenik meg a magyar piacon, az indítványozó álláspontja szerint a perben a Ptk. és a Cstv. szabályainak alkalmazásakor nem volt mellőzhető a vonatkozó uniós joganyag vizsgálata, és szabályainak alkalmazása sem.

Az indítványozó a fentiek kapcsán hivatkozott az EUMSZ letelepedés és a vállalkozás szabadságát, valamint e szabadság korlátozásának tilalmát rögzítő 49. cikkére, a hatékony jogvédelem EUSZ 19. cikké (1) bekezdésének 2. albekezdésében előírt követelményére. Az indítványozó álláspontja szerint a perre irányadó magyar jogszabályokat az uniós jog fényében akként kell értelmezni, hogy az az uniós jogszabályoknak, illetve az Európai Unió Bírósága joggyakorlatában lefektetett alapelveknek megfeleljen. Nem elfogadható egy olyan értelmezés, ami az indítványozót lényegében elzárja attól, hogy egy nyilvánvalóan jogellenesen és felróhatóan eljáró felszámolótól annak tevékenysége, illetve mulasztása folytán, azzal okozati összefüggésben felmerülő, részben ügyvédi munkadíjból álló kárának megtérítését követelhesse. Amennyiben ugyanis elfogadnánk azt az álláspontot, hogy az indítványozó nem követelheti az ő oldalán a [redacted] károkozó magatartása folytán akár ügyvédi munkadíj, akár más formában felmerült kár megtérítését, úgy egy felszámolási eljárásban részes hitelező egy a [redacted]-éhoz hasonló felszámolói hozzáállás, illetve magatartás esetén jogos érdekeit csak azon az áron tudná érvényesíteni, hogy a jogérvényesítéshez szükséges ügyvédi költségek nem vagy csak minimális részben térülnének meg. A hitelező ugyanis nem fog találni ügyvédet, aki felelősen és az elvárható szakmai színvonalon ilyen jellegű ügyeket pár ezer forintos munkadíj fejében elvállalja (különösen, ha az ügy alapjául szolgáló követelés jelentősebb összegű, mivel ilyen esetekben értelemszerűen az ügyvéd által vállalt kockázat is nagyobb). Ez gyakorlatilag egy a jog szempontjából adott esetben laikus hitelezőt kész helyzet elé állítja: vagy nem érvényesíti jogait, vagy tudomásul veszi, hogy a jogérvényesítés akár jelentős, más úton meg nem térülő kárral járhat (többek között (ügyvédi költség formában).

Arra az esetre, ha a bíróság az indítványozó ezzel kapcsolatos álláspontját nem osztja, az indítványozó kérte, hogy a bíróság az EUMSz 267. cikkének második bekezdése alapján az alábbi – vagy az alábbival lényegében megegyező tartalmú – kérdést terjessze az Európai Unió Bírósága elé előzetes döntéshozatal céljából:

Összhangban áll-e a letelepedés és a szolgáltatás-nyújtás EUMSz 49. cikkében lefektetett szabadságával, valamint a Tanács építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 93/37/EGK irányelvével, illetve a Tanács építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/18/EK irányelvével egy olyan tagállami szabályozás, amely alapján a bíróság által kijelölt felszámoló alapos ok nélkül megtagadhatja jelentős összegű követelések nyilvántartásba vételét, és az érintett hitelezőnek e felszámolói intézkedéssel szemben jogvédelem formálisan ugyan rendelkezésére áll, azonban a gyakorlatban az ezzel kapcsolatos – a jogszabály alapján egyébként soron kívül elintézendő – eljárások ésszerű időn belül nem fejeződnek be, hanem akár évekig elhúzódnak, az említett eljárások során adott esetben számos beadványt kell készíteni, illetve meghallgatásokon kell részt venni, azonban az eljáró bíróságok ezzel összefüggésben eljárási költség címén csupán szimbolikus összegeket ítélnek meg, amelynek mértéke független az eljárás tárgyát képező intézkedéssel érintett hitelezői követelés összegétől, a vonatkozó szabályozás pedig elzárja a hitelezőt attól, hogy a felszámolótól a jogellenes intézkedése következtében felmerült kárának megtérítését követelhesse?

Tekintettel arra, hogy az Európai Unió Bírósága az EUMSZ 49. cikkével összefüggésben a perben releváns jogkérdésben még nem foglalt állást, amennyiben pedig a Cstv. 54. §-ának, illetve a Ptk. 339. és 355. §-ának rendelkezéseit a [redacted] álláspontjának megfelelően kellene értelmezni, úgy egy ilyen értelmezés az uniós jogba is ütközik. Emiatt az indítványozó rámutatott, hogy a perben eljáró bíróságok nem mentesülhetnek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége alól, mivel annak feltételei az Európai Unió Bírósága által kidolgozott elvek szerint nem állnak fenn. Az indítványozó ezen kérelmet tartalmazó beadványát ***3. számú mellékletként csatolja***.

2.2. Az elsőfokú ítélet

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 28.G.301.469/2012/8. számú, ***4. számú mellékletként*** csatolt ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Az ítélet indokolásában kifejtette, hogy a [redacted] az indítványozó ügyeiben jogellenesen és felróhatóan járt el. A bíróság álláspontja szerint, amennyiben a [redacted] a Cstv. 54. § szerinti gondossággal jár el, úgy az indítványozó mindkét hitelezői igényét nyilvántartásba veszi. A kifogási eljárásokra nem került volna sor, amennyiben a [redacted] eljárása a Cstv. szerinti gondosság követelményének megfelel. **Ugyanakkor a bíróság álláspontja szerint a felszámolási kifogási eljárásokban elutasított díjigény más perben kártérítési igényként való érvényesítésére nincs jogi lehetőség. Az indítványozó által előterjesztett kártérítési követeléseket a bíróság megalapozatlannak találta, azt elutasította, mivel azt állapította meg, hogy a károsodás ténye mint tényállási elem hiányzik.**

A Pesti Központi Kerületi Bíróság az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmét már az ítélet meghozatala előtt, 8-I. sz. végzésével elutasította. Ennek indokát csak az elsőfokú ítéletben adta, az alábbiak szerint:

A bíróság nem adott helyt az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmének, mivel az indítványozó által előterjesztett kérdés tartalmából az állapítható meg, hogy az indítványozó nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kérte, hogy az irányadó magyar jog, illetőleg az az alapján kialakított bírói gyakorlat nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek. Hivatkozott a bíróság az EBH2005. 1320. számon közzétett döntésre, amely akként foglal állást, hogy nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, ha a fél nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapértékeknek. Kiemelte a bíróság azt is, hogy a perbeli kereset a magyar jog alapján eldönthető volt, ezért sem volt szükség álláspontja szerint az eljárás felfüggesztésére és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére.

3. MÁSODFOKÚ ELJÁRÁS

Az indítványozó a Pesti Központi Kerületi Bíróság elsőfokú ítélete ellen fellebbezéssel élt (***5. számú mellékletként*** csatolva). A fellebbezés folytán a per másodfokon a Fővárosi Törvényszék előtt volt folyamatban, 4.Gf.76.028/2012. szám alatt. Az indítványozó a fellebbezésében is kifejtette azon álláspontját, hogy a [redacted]-t mint felszámolót a Ptk. 339. §-a alapján kártérítési kötelezettség terheli, mivel – a Cstv. 54. §-ában foglalt gondossági mércét (is) megsértve – az indítványozónak jogellenesen kárt okozott, amint azt az indítványozó előadta.

3.1. Az indítványozó előadása és kérelmei a másodfokú eljárásban

Az indítványozó a másodfokú eljárás során a jelen alkotmányjogi panasz vonatkozásában relevanciával bíró előadása az alábbi volt:

a) Az ügyvédi munkadíj mint kár

Az indítványozó a perben mind az első-, mind a másodfokú eljárás során részletesen előadta, hogy mint hitelező a felszámoló nyilvánvalóan jogellenes eljárása folytán olyan kárt szenvedett, amely részben ügyvédi munkadíjból állt: ha ugyanis a felszámoló az indítványozó kérelmének és a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jár el és a hitelező követeléseit nyilvántartásba veszi, az indítványozó nem kényszerült volna arra, hogy különböző hosszadalmas eljárásokba bocsátkozzon, amelynek során jelentősé mértékű ügyvédi munkadíj és egyéb költség merült fel. Tekintettel arra pedig, hogy kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges, az indítványozó oldalán felmerült költségek kárnak minősülnek.[2]

b) A 8-I. számú végzés uniós jogba ütközik

Az indítványozó fellebbezésében részletesen előadta, hogy az elsőfokú bíróság 8-I. számú, az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kérelmének elutasítása az uniós jogba ütközik. Hivatkozott az EUSZ 4. cikkének 3. bekezdésére, az EUMSZ 267. cikkére, valamint a Pp. 3. §-ának (2) bekezdésére és 155/A. §-ára. Az indítványozó álláspontja szerint nem helytálló az elsőfokú bíróság arra való hivatkozása, hogy a kérdést nem lehetett előzetes döntéshozatali eljárás céljából az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni, mivel annak tartalmából az állapítható meg, hogy az indítványozó nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kérte, hogy az irányadó magyar jog, illetőleg az az alapján kialakított bírói gyakorlat nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, továbbá a kérdés a nemzeti jog szabályai alapján eldönthető.

Az elsőfokú bíróság e körben figyelmen kívül hagyja azt, hogy az uniós jog által biztosított alapszabadságok (így a letelepedés és vállalkozás szabadsága is) a tagállamokban közvetlenül alkalmazandók, és azoknak közvetlen hatálya van, azok az uniós jog szupremáciájából eredően vitathatatlanul a tagállami szabályok felett állnak, és hogy az uniós jogba ütközés esetén a tagállami jog alkalmazása kizárt.

Az elsőfokú bíróságot emellett az indítványozó kérelme csupán annyiban kötötte, hogy az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie kellett, mivel az uniós jog értelmezése volt kérdéses. Ha a magyar jog szabályainak alkalmazása során ellentmondás mutatkozik az uniós joggal, úgy az érintett magyar jogszabályt – amennyiben annak uniós joggal összhangban történő értelmezése nem lehetséges – figyelmen kívül kell

[2] Lásd pl. az indítványozó ***3. számú mellékletként*** csatolt beadványának 2.1.3. és 2.1.4. pontját, valamint ***5. számú mellékletként*** csatolt fellebbezésének 1.2. pontját.

hagyni, ezért az uniós jog értelmezése a jelen ügyben releváns, szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával. Ha pedig az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az indítványozó által előterjeszteni kért kérdés megfogalmazása nem volt megfelelő, akkor az elsőfokú bíróságnak kell a kérdést a jogszabályoknak megfelelően megfogalmazni és az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezés körében a kérdés megfogalmazása minden esetben a tagállami bíróság feladata, ennyiben tehát végeredményben nincs is jelentősége annak, hogy a fél előterjesztett-e egyáltalán előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, illetve ha igen, miként fogalmazta meg a felterjeszteni javasolt kérdést. Az eljáró bíróságnak ugyanis mindenkor hivatalból fel kell ismernie, ha az előtte folyamatban lévő ügy eldöntése szempontjából uniós jogilag releváns kérdések merülnek fel (különösen, ha a fél erre külön hivatkozik, miként az a jelen ügyben is történt), a felterjesztendő kérdést pedig a bíróságnak kell megfogalmaznia akként, hogy az az Európai Unió Bíróságán befogadható és érdemben elbírálható legyen.

Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az Európai Unió Bírósága mindemellett a neki feltett kérdéseket gyakran oly módon értelmezi át, hogy az által a kérdést feltevő bíróság a vonatkozó uniós jogi szabály olyan értelmezését kapja, amit a belső jog alkalmazására vonatkoztatni tud, a tagállami bíró pedig így kerül abba a helyzetbe, hogy az adott belső jogszabályt a konkrét ügyre nem alkalmazhatónak mondhassa ki, vagy azt figyelmen kívül hagyhassa. Rámutatott, hogy az Európai Unió Bírósága számtalan ügyben adott – az egyébként is eleve ily módon vagy ehhez hasonlóan megfogalmazott kérdésre – olyan választ, miszerint egy adott irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely valamilyen cselekményt/joghatást/jogorvoslatot stb. nem tesz lehetővé.

A fentiek miatt tehát az elsőfokú bíróságnak az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasító rendelkezése uniós jogba ütközik.

c) A másodfokú bíróság kötelezettsége előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére

Az indítványozó a másodfokú eljárás során előterjesztett, 2013. február 8-án kelt és ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő iratában részletesen leírta, hogy miért köteles legkésőbb a Fővárosi Törvényszék mint az ügyben eljáró másodfokú (és egyben utolsó fokon eljáró) bíróság az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, amennyiben az indítványozó perben előadott álláspontjával és az általa felhívott magyar és uniós jogszabályok indítványozó álláspontja szerinti értelmezésével nem ért egyet. Az indítványozó rámutatott, hogy ha legkésőbb a másodfokú bíróság nem terjeszti az indítványozó által indítványozott kérdést az Európai Unió Bírósága elé, ezzel egyrészt megsérti az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdéséből eredő egyértelmű kötelezettségét, másrészt az indítványozót elvonja a törvényes bírájától. Hivatkozott az utolsó fokon eljáró bíróságoknak az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettségét előíró EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdésére, valamint az Európai Alapjogi Charta 47. cikkére, az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkére, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésére, amelyek a tisztességes eljáráshoz való jogot rögzítik.

Eszerint az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdése alapján az olyan bíróság, amelynek döntése ellen a fél nem élhet jogorvoslattal, köteles az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, ha az uniós jog alkalmazásával kapcsolatban kérdés merül fel, amely az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntése szempontjából releváns. Az Európai Unió Bírósága azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén az eljáró bíróság kivételesen mentesülhet felterjesztési kötelezettsége alól, a *CILFIT* ügyben hozott ítéletében[3] fogalmazta meg. Eszerint az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdése alapján előterjesztésre

[3] Lásd a 283/81. számon az *Srl CILFIT és Lanificio di Gavardo SpA kontra Egészségügyi Minisztérium* ügyben 1982. október 6-án hozott ítéletet.

köteles bíróság csak akkor mentesül e kötelezettsége alól, ha azt állapította meg, hogy a felmerült kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó uniós jogi rendelkezést az Európai Unió Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár. A jelen esetben a jogerős ítélet ellen a Pp. 271. §-ának (2) bekezdése alapján nincs helye felülvizsgálatnak, emiatt pedig a Fővárosi Törvényszék utolsó fokon eljáró bíróságnak minősül, amelynek határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye. Mivel továbbá a *CILFIT* ítéletben megfogalmazott kivételek sem állnak fenn, a Fővárosi Törvényszék köteles volt az indítványozó által előterjeszteni javasolt kérdéseket az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni, amennyiben az általa előadott állásponttal nem értett egyet.

A Fővárosi Törvényszék még arra hivatkozva sem mentesülhet előterjesztési kötelezettsége alól, hogy az indítványozó által előterjeszteni javasolt kérdés megfogalmazása nem megfelelő. Az eljáró bíróságoknak ugyanis hivatalból kell megfogalmazniuk az Európai Unió Bírósága elé terjesztendő kérdést, amennyiben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége merül fel (mint ahogy a jelen ügyben is). E körben különösen nem hivatkozhat az eljáró bíróság arra, hogy az indítványozó által feltenni javasolt kérdés tartalmilag nem az uniós jog értelmezésére, hanem a magyar jog értelmezésére vagy a magyar jog uniós joggal való összhangjának vizsgálatára irányul. Ha ugyanis a bíróság álláspontja szerint az előterjeszteni kért kérdés megfogalmazása nem megfelelő, akkor a bíróságnak kell a kérdést a jogszabályoknak megfelelően megfogalmazni és az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni. Az eljáró bíróság nem dönthet úgy, hogy a kérdés nem megfelelő megfogalmazása miatt az előterjeszteni javasolt kérdést részletesebb indokolás nélkül egyszerűen figyelmen kívül hagyja. A kérdés megfogalmazása ugyanis végső soron minden esetben az eljáró bíróság feladata, s ennek oly módon kell történnie, hogy a kérdés az Európai Unió Bíróságán befogadható és érdemben elbírálható legyen.

d) Az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának megsértése

Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog esetleges megsértésével és a törvényes bíróhoz való jogával kapcsolatos, a ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő iratában előadott álláspontját részletesebben is kifejtette 2013. július 18-án kelt, ***7. számú mellékletként*** csatolt előkészítő iratában. Előadta, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmába beletartozik az a szabály is, hogy senki nem vonható el törvényes bírájától. Rámutatott, hogy az Európai Unió Bírósága a tisztességes eljáráshoz való jogot rögzítő normák alkalmazásában törvényes bírónak minősül, ezért amennyiben az erre vonatkozó jogszabályokból eredő kötelezettség ellenére a másodfokú bíróság nem kezdeményez előzetes döntéshozatali eljárást, az indítványozónak a törvényes bíróhoz és ezzel a tisztességes eljáráshoz való joga sérül.

Álláspontja alátámasztására magyar, illetve nemzetközi jogi szabályokat, német és osztrák alkotmánybírósági gyakorlatot, továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatát is felhívta.

Előadta az indítványozó végül azt is, hogy amennyiben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése elmarad, az a fentieken túlmenően Magyarország mint uniós tagállam felelősségét is maga után vonhatja az Európai Unió jogának megsértése miatt.

e) Az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló további kérelmei

Az indítványozó fellebbezésében, illetve 2013. július 18-án kelt előkészítő iratában az elsőfokú eljárásban már előadotthoz képest további kérdések előterjesztését kérte az Európai Unió Bíróságához arra az esetre, ha a másodfokú bíróság az indítványozó jogi álláspontját nem osztaná. Ezek a kérdések a következőek voltak:

> *A letelepedés és vállalkozás EUMSz 49. cikkében lefektetett szabadságáról szóló szabályokat, valamint a Tanács építési beruházásra irányuló közbeszerzési*

szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 93/37/EGK irányelvét, illetve a Tanács építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/18/EK irányelvét akként kell-e értelmezni, hogy azok alapján egy tagállami szabályozás kötelezővé teheti egy károsult számára, hogy nyilvánvalóan kilátástalan jogorvoslati eljárásokat kezdeményezzen annak érdekében, hogy a későbbiekben lehetővé váljon számára kártérítési igényének érvényesítése (ideértve a jogi képviseletével és jogi tanácsadással összefüggésben keletkezett költségeinek megtérítését), ha a károkozó fél nyilvánvalóan szándékosan és súlyosan jogellenesen járt el, továbbá az említett jogszabályok alapján egy tagállami szabályozás kizárhatja-e, hogy ilyen esetekben a károsult fél jogi képviseletével és jogi tanácsadással összefüggésben keletkezett költségeinek megtérítését követelje?

Az EUMSZ 267. cikkét általában, illetve különösen annak 3. bekezdését lehet-e akként értelmezni, hogy annak alapján egy utolsó fokon eljáró tagállami bíróság, amennyiben uniós jogi szempontból releváns kérdések merülnek fel az előtte folyamatban lévő eljárásban, úgy ez a bíróság (a) valamely fél erre vonatkozó indítványa hiányában nem köteles hivatalból dönteni az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, továbbá (b) arra való hivatkozással mellőzheti az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, hogy álláspontja szerint a fél által előterjeszteni javasolt kérdések megfogalmazása nem megfelelő?

Az indítványozó emellett (különösen a ***6. számú mellékletként*** csatolt, 2013. február 8-án kelt előkészítő iratában) valamennyi, az ügy szempontjából releváns európai bírósági döntést részletesen bemutatta a másodfokú bíróságnak. A Fővárosi Törvényszék tehát teljes körűen tisztában volt az ügy uniós jogi vonatkozásaival, valamint annak jelentőségével, hogy az EUMSZ 267. cikke 3. bekezdésének alkalmazásában utolsó fokon eljáró bíróságnak minősül.

3.2. A másodfokú ítélet

A Fővárosi Törvényszék a ***8. számú mellékletként*** csatolt, 4.Gf.76.028/2012/9. számú jogerős ítéletében a Pesti Központi Kerületi Bíróság által hozott elsőfokú ítéletét helybenhagyta. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal nagyrészt, érdemi döntésével teljes egészében egyetértett. Az ügy érdemében a másodfokú bíróság előadta, hogy álláspontja szerint az indítványozót a [redacted] jogellenes és felróható magatartásával összefüggésben a Cstv. 54. §-a alapján a felszámolási vagyont érintő kár nem érte, ezért hiányzik a kártérítési felelősség megállapíthatóságának egyik szükséges feltétele: a kár. **A Fővárosi Törvényszék ezzel lényegében azt mondta ki, hogy egy felszámoló csak az olyan károkért felelős, amelyek a hitelezőt annak következtében érik, hogy az adós felszámolási eljárásba bevont vagyona csökkent. Ez pedig nem kevesebbet jelent, mint a felszámoló gyakorlatilag teljes felelőtlenségét, azt, hogy egy felszámoló tevékenysége során következmények nélkül kárt okozhat harmadik személyeknek (ideértve a hitelezőket) mindaddig, amíg az adós gazdálkodó szervezet vagyonát e károkozás nem érinti.**

Ami az indítványozó által előzetes döntéshozatali eljárás céljából előterjeszteni javasolt kérdéseket, valamint a másodfokú eljárás előterjesztési kötelezettségét illeti, e körben a másodfokú bíróság az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmét már az ítélet meghozatala előtt végzésével elutasította, annak ellenére, hogy a Fővárosi Törvényszék tisztában volt az ügy uniós jogi vonatkozásaival és az Európai Unió Bíróságának releváns döntéseivel, mivel azokat az indítványozó előtte a másodfokú eljárás során részletekbe menően feltárta. Az elutasítás indokát a Fővárosi Törvényszék azonban csak a másodfokú ítéletben adta, az alábbiak szerint:

A másodfokú bíróság álláspontja szerint arra figyelemmel, hogy az indítványozó kártérítési igényének alapja, vagyis a kár hiányzik, az indítványozó által feltenni kért mindhárom kérdés tartalma a per mikénti eldöntése szempontjából irreleváns; bárhogy is válaszolná meg azokat az Európai Unió

Bírósága, kár hiányában az indítványozó kártérítési követelése nem lehet alapos. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az első két kérdés tartalmában (megfogalmazásától függetlenül) nem irányul másra, mint a magyar jognak, illetve a magyar bíróságok jogértelmezésének az uniós joggal, annak alapelveivel való összhangjának meglétére, illetőleg hiányára. Ez azonban a másodfokú bíróság szerint az előzetes döntéshozatali eljárásnak nem lehet tárgya. Az indítványozó által előterjeszteni kért harmadik kérdés b) alkérdése a másodfokú bíróság álláspontja szerint abba a kategóriába is beletartozik, amely miatt már önmagában mellőzhető az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, mivel abban a kérdésben (nevezetesen a kérdés megfelelő megfogalmazásának mint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének esetleges akadálya tárgyában) az Európai Unió Bírósága már döntött.

A Fővárosi Törvényszék azzal, hogy a másodfokú ítéletében egy teljesen önkényes és objektíve tarthatatlan álláspontot képviselt, indítványozó Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésben első mondatában foglalt jogát sérti, miszerint a törvény előtt mindenki egyenlő.

A Fővárosi Törvényszék továbbá azzal, hogy az uniós jog erre vonatkozó, egyértelmű szabályai, valamint az indítványozó erre vonatkozó kérelme és részletes indokolással alátámasztott előadása ellenére nem kezdeményezte az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását, az indítványozó álláspontja szerint megsértette az indítványozó Alaptörvényben biztosított, tisztességes eljáráshoz való jogát, mivel az indítványozót elvonta törvényes bírájától. Az Európai Unió Bírósága a tisztességes eljáráshoz való jog és a törvényes bírától való elvonás tilalmának szabályai alkalmazásában törvényes bírónak minősül (ahogy azt más uniós tagállamok alkotmánybírósági gyakorlatában már évtizedek óta egyértelműen megállapították). A fentiek miatt a jogerős ítélet az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésével ellentétes. Az eljáró bíróság a jogerős ítéletet érdemben befolyásoló alapjogsértést követtet el. Az ily módon kialakult alaptörvény-ellenes helyzet folytán egyúttal a fenti, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések merültek fel, amelyekkel az indítványozó álláspontja szerint a Tisztelt Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia.

Mindezt az indítványozó az alábbiakban részletesen bemutatja.

III. AZ INDÍTVÁNYOZÓ ÉRINTETT, ALAPTÖRVÉNYBEN BIZTOSÍTOTT JOGAI

1. A TÖRVÉNY ELŐTTI EGYENLŐSÉGHEZ VALÓ JOG (ALAPTÖRVÉNY XV. CIKKE (1) BEKEZDÉSÉNEK ELSŐ MONDATA)

1.1. A törvény előtti egyenlőség elvének tartalma

A törvény előtti egyenlőség, illetve a bíróság előtti egyenlőség mint alapelv hosszú évtizedek óta megjelenik a különböző nemzetközi jogi dokumentumokban, egyezményekben, illetve az egyes államok alkotmányaiban.

Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 7. cikkének 1. mondata rögzíti, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van a törvény egyenlő védelméhez.

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya („**Egyezségokmány**") 14. cikke (1) bekezdésének 1. mondata alapján a bíróság előtt mindenki egyenlő.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája („**Alapjogi Charta**") 20. cikkében akként rendelkezik, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Az Alapjogi Chartához kiadott magyarázatok szerint e cikk *„megegyezik azzal az általános jogi alapelvvel, amely valamennyi európai alkotmány részét képezi, és amelyet a Bíróság is az uniós jog alapelveként ismert el"*[4]

[4] HL 2007 C 303 (2007.12.14), 17. o.

Ugyanezeket a rendelkezéseket természetesen a magyar alkotmányos szabályozás is tartalmazza: **Az Alaptörvény XV. cikke (1) bekezdésének 1. mondata alapján a törvény előtt mindenki egyenlő.**

A vonatkozó magyar kommentárirodalom rámutat, hogy a törvény előtti egyenlőség (a korábbi alkotmányszöveg szerint: bíróság előtti egyenlőség) elve a személyek általános jogegyenlőségének a bírósági eljárásra való vonatkoztatása.[5] Amint azt a korábbi Alkotmány kommentárja rögzíti: „*... a törvény előtti egyenlőség elve akkor kap a jogegyenlőségtől fogalmilag világosan elválasztható tartalmat, ha ezzel speciálisan a jogalkalmazással szembeni követelményt fogalmazunk meg. ... Azzal, hogy [az Alkotmány] a törvény előtti egyenlőség helyett a bíróság előtti egyenlőségről beszél, és ezt a fordulatot értelemszerűen nem az ... általános egyenlőségi klauzulában, hanem a jogalkalmazásra vonatkozó 57. §-ban helyezte el, ezt az összefüggést juttatja világosan kifejezésre. ... A törvény előtti egyenlőség ebben az összefüggésben egyfelől bizonyos eljárási garanciákat követel meg (például mindenki ügyeiben ugyanazok a bíróságok járjanak el, a felek perbeli pozíciója legyen egyenlő). Másfelől a törvény előtti egyenlőségből következik a részrehajlás nélküli jogalkalmazás követelménye: a törvényt mindenkire alkalmazni kell, akire az vonatkozik, és csakis azokra kell azt alkalmazni. Könnyen belátható, hogy ez az előírás az egyenlőség önálló dimenzióját nyitja meg, ugyanis egy nem diszkriminatív törvényt is lehet diszkriminatív módon alkalmazni, és egy diszkriminatív törvényt is lehet pártatlanul alkalmazni.*”[6]

Amint az a fentiekből kiderül, a magyar alkotmányjogból egyértelműen az következik, hogy az alkalmazandó jogszabályokat valamennyi jogalanyra, személyre egyformán alkalmazni kell.

Az indítványozó álláspontja szerint mindezen elvek az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében garantált törvény előtti egyenlőség értelmezésekor szintén értelemszerűen irányadók, függetlenül attól, hogy az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése az indokolás szerint „*nemcsak a bíróság előtti egyenlőségként, hanem annál általánosabban fogalmazza meg.*”[7]

1.2. A törvény előtti egyenlőség elve megsértésének az alkotmánybíróság által alkalmazandó szankciói

Az Alkotmánybíróságnak megfelelő jogkövetkezményeket kell alkalmaznia olyan esetekben, ahol a törvény előtti egyenlőség Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében foglalt elve sérül. Az indítványozó álláspontja szerint egyértelműen ilyen alaptörvény-ellenesség áll fenn akkor, ha egy bíróság a vonatkozó jogszabályokat egyáltalán nem vagy objektív értelemben ténylegesen és egyértelműen tévesen alkalmazza, mivel ilyen esetekben a fenti 1.1. pontban bemutatott alkotmányos elvek sérülnek, miszerint az adott ügyben releváns jogszabályok mindenkire egyformán alkalmazandóak.

Miután Magyarországon csak az Alaptörvény, illetve az új Abtv. hatálybalépése óta van lehetőség arra, hogy az Alkotmánybíróság rendes bírósági ítéleteket azok esetleges alaptörvény-ellenessége vonatkozásában vizsgáljon, az indítványozó tudomása szerint még nem tudott kialakulni olyan joggyakorlat, amely a törvény előtti egyenlőséghez való jog megsértésére hivatkozással, az indítványozó által a jelen alkotmányjogi panaszban előadott okokból semmisít meg egy rendes bírósági ítéletet. Az indítványozó ezért utalni kíván a német kommentárirodalomra, valamint a Szövetségi Alkotmánybíróság évtizedek óta rögzült, állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint a bírói ítélet ellen annak alaptörvény-ellenessége miatt emelt alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban az alkotmánybíróság a rendes bíróság objektíve tarthatatlan döntését önkényesnek minősítheti és megállapíthatja, hogy ebből az okból az a német Alaptörvény 3. cikkének (1)

---

[5] Lásd: Jakab András (szerk.): Az Alkotmány kommentárja, 2. javított és részletes mutatókkal bővített kiadás. Budapest, Századvég Alapítvány, 2009, 57. § 23. msz.

[6] Lásd: Jakab András (szerk.): i.m., 70/A. § 46. msz.

[7] Lásd az Alaptörvény indokolását (forrás: CompLex Jogtár).

bekezdésébe ütközik. E rendelkezés a magyar Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésével szó szerint megegyezően kimondja, hogy a *„törvény előtt mindenki egyenlő"*.

A német Alaptörvény egyik vezető kommentárja szerint *„a három önálló téma, amelyekre ehelyütt az egyenlőség elvét fel kell bontani: a) a polgárok bíróhoz való (hozzáférés tekintetében fennálló) egyenlősége; b) a polgárok bíró előtti egyenlősége; c) a polgárok egyenlősége a bíróság által(i jogalkalmazás terén). ... A jogalkalmazás-béli egyenlőség három, anyagi jogi megjelenési formája: aa) azonos jog a kötelező jogi normától való el nem téréshez; bb) azonos jog egy (esetleg kivételt engedő) jogi norma alkalmazására; cc) azonos jog a mérlegelés hibátlan gyakorlására."*[8]

Az indítványozó a fentiek alapján rámutat, hogy a német kommentárirodalom a törvény előtti egyenlőség elvének tartalmát nagyrészt azonosan határozza meg azzal, ami a magyar Alaptörvény normájából is levezethető, illetve amit a fent idézett magyar kommentárirodalom is rögzít. A német Szövetségi Alkotmánybírósági gyakorlat szerint, amennyiben a törvény előtti egyenlőség fentiek szerinti elve sérül, a bírósági ítélet ellen alkotmányjogi panasz emelhető a magyar Abtv. 27. §-ában foglaltakkal lényegében megegyező elvek szerint működő eljárásban. Ennek keretében pedig adott esetben a támadott bírósági döntés megsemmisítésének lehet helye. Szabadjon ezért az indítványozónak az alábbiakban idézni a vonatkozó német jogirodalomból és alkotmánybírósági gyakorlatból:

Az indítványozó természetesen tisztában van azzal, hogy a jelen ügyre kizárólag a magyar jog irányadó és a német Szövetségi Alkotmánybíróság gyakorlata semmilyen formában nem köti a Tisztelt Alkotmánybíróságot. Miután azonban a jelen ügyben releváns kérdésben úgy tűnik, még nem alakult ki magyarországi alkotmánybírósági gyakorlat, a magyar jog és az indítványozó által hivatkozott szabályok közös eredetére, illetve a szabályozás céljára figyelemmel az indítványozó álláspontja szerint egyáltalán nem kizárt, hogy azt a Tisztelt Alkotmánybíróság kétség esetén segítségül hívja. Ezt alátámasztja az is, hogy a magyar Alkotmánybíróság határozatai meghozatalánál a kezdetektől fogva zsinórmértékül alapul vette a német szövetségi alkotmánybírósági gyakorlatot.

A *Schlaich/Korioth*-féle alkotmánybírósági kommentár[9] a német Szövetségi Alkotmánybíróság fentiekhez kapcsolódó, az alaptörvény-ellenes bírósági döntés ellen igénybe alkotmányjogi panasz alapján induló eljárások terén kialakult gyakorlatát az alábbiak szerint foglalja össze (az eredeti kommentár kinyomtatott változatát az indítványozó ***9. számú mellékletként*** csatolja):

> „Az ítélet ellen annak alaptörvény-ellenessége miatt emelt alkotmányjogi panasz ezen kívül eredményes, ha a jogértelmezés vagy -alkalmazás az Alaptörvényt meghatározó elvek racionális figyelembe vétele esetén[10] nem érthető vagy nyilvánvalóan tarthatatlan, és ezért arra kell következtetni, hogy a döntés az ügytől idegen mérlegelési szempontokon nyugszik.[11] A

---

[8] Lásd: Maunz, Theodor; Dürig, Günther: Grundgesetz. Kommentar *[Alaptörvény. Kommentár]*, 69. pótlással kiegészített kiadás, C. H. Beck, München, 2013, I. kötet, 3. cikk (1) bek. 378. és 398. msz.

[9] Schlaich, Klaus; Korioth, Stefan: Das Bundsverfassungsgericht. Stellung, Verfahren, Entscheidungen. *[A Szövetségi Alkotmánybíróság. Jogállás, eljárás, döntések]* 9. kiadás, C. H. Beck, München, 2012, 299- 300. msz.

[10] Az „Alaptv-t meghatározó elvek" elég értelmetlen képletét a SzAB (megj.: a német Szövetségi Alkotmánybíróság) később elhagyta, vö. SzABH (megj.: a német Szövetségi Alkotmánybíróság határozatainak hivatalos gyűjteménye) 64, 389 (394) o. Mellőzi tehát azt a látszatot, hogy itt mégis alkotmányjogi mérlegelésről való szó. A képlet ismét feltűnik: SzABH 69, 248 (254); 70, 93 (97); 81, 132 (137); 82, 159 (194). A SzABH 69, 161 (173) o. már szerencsésebb fordulatot tartalmaz: „Az igazságosság gondolata által vezérelt szemlélettel már összeegyeztethetetlen", ugyanígy SzABH 71, 39 (58). A bírói gyakorlathoz: Winter, Merz ünnepi kötet, 611. skk. o.; a „egyenlőteljességgel kapcsolatos önkényszabadsághoz" kristálytisztán: Sachs in:,JuS 1996, 125. o.

[11] SzABH 42, 64 (73 sk.) – kényszerárverés; SzABH 52, 131 (157 f.) – műhibaper; SzABH 57, 39 (42); SzABH 66, 199 (206) – a Bvtv. szerinti munkakötelezettséghez; SzABH 66, 324 (330) – tartás kiegészítése ; SzABH 69, 248 (254) – a fél előadásának a Pp. 296a és 356. § szerinti kizártsága; SzABH 71, 202 (204) – a perben tett nyilatkozat értelmezése; SzABH 80, 48 (51 ff.) – kiürítési per; SzABH 83, 82 (84); informatív a SzABH 81, 12 (15) – hanglemezhez kapcsolódó szerzői jogok: nincs önkény az egyszerű jog ellentmondásos értelmezése és egy képviselt álláspont alapul vétele esetén. A határozat indokolása itt megint egész közel áll egy felülvizsgálati

> Szövetségi Alkotmánybíróság ilyen esetekben egyenesen tarthatatlan és emiatt objektíve önkényes és egyértelműen téves döntésekről beszél.[12] A vizsgálat alapját képező mérceként e körben az Alaptv. 3. cikk (1) bekezdése szerinti önkény tilalmát említik. ... Az alkotmányjogi panasz ez esetben alapos, jóllehet itt tulajdonképpen csak az egyszerű jog sérelme áll fenn; a vizsgálat alapját képező mérceként az Alaptv. 3. cikkének (1) bekezdése kerül előtérbe. ... A Szövetségi Alkotmánybíróság a bíróságok teljes kudarca miatt egy „*vészhatáskört*" vesz magára:[13] kihasználja azt a kedvező lehetőséget, hogy nyilvánvaló hibákat kiküszöböljön és egyfajta „*általános igazságossági ítélkezést*" folytat.[14] Emiatt kritikát nem érdemel. ..."

A német alkotmánybírósági törvény *Maunz/Schmidt-Bleibtreu/Klein/Bethge*-féle kommentárja az objektíve tarthatatlan bírói döntések ellen az önkényesség tilalmának megsértése miatt emelt alkotmányjogi panasz feltételeit az alábbiak szerint foglalja össze (az eredeti kommentár kinyomtatott változatát az indítványozó ***10. számú mellékletként*** csatolja):[15]

> „Az Alaptv. 3. cikk (1) bekezdésének szakbíróságok általi, önkényesség tilalmába ütköző megsértése – azzal a következménnyel, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható lesz[16] – akkor kerülhet szóba, ha a szakbíróságok döntései az Alaptörvényt meghatározó elvek racionális figyelembe vétele esetén nem érthetők vagy nyilvánvalóan tarthatatlanok, és ezért arra kell következtetni, hogy a döntések az ügytől idegen mérlegelési szempontokon nyugszanak. A felülbírálat és a kasszáció feltételei igen szigorúak: az érintett döntések jogilag semmilyen szempont alapján nem képviselhetők, továbbá teljesen tarthatatlanok, az ügy érdemével nyilvánvalóan ellentétesek, egyértelműen tévesek. Csak az egyedi esetben nem követhető, érthetetlen, „teljességgel önkényes" jogalkalmazás alapozza meg az alaptörvény-ellenességet (vö. alább a 316a msz.).[17] Önkényes félreértelmezésről vagy a jogi háttér félreismeréséről nem lehet szó, ha a bíróság a jogi hátteret behatóan vizsgálja, és álláspontja nem nélkülöz mindenfajta objektív alapot.[18]"

Az indítványozó hangsúlyozni kívánja, hogy e körben a német Szövetségi Alkotmánybíróság gyakorlata alapján irreleváns az, hogy az eljáró bíróság a téves jogértelmezés és -alkalmazás során szándékosan, illetve felróhatóan járt el vagy sem. A német Szövetségi Alkotmánybíróság ehhez kapcsolódóan egy 1985-ben hozott határozatában[19] megállapította (hivatkozva egy korábban hozott döntésére), hogy „*az önkényesség alkotmánybírósági megállapítása nem tartalmaz szubjektív vétkességi elemet, hanem egy intézkedés objektív értelemben ténylegesen és egyértelműen téves voltát jelenti ahhoz a helyzethez viszonyítva, amelyen úrrá kíván lenni.*" A bírói önkény fentiek szerint kifejtett tilalma tehát objektív kategória. A bírói döntés eszerint akkor alaptörvény-ellenes, ha

---

eljárásban hozott határozathoz (vö. 284. msz.). Vö. továbbá. SzABH 87, 273 (278 sk.). A bíró nem köteles az uralkodó álláspontot követni. Nincs akadálya annak, hogy saját álláspontra helyezkedjen, ha minden más bíróság ezzel ellentétes álláspontot foglal el. „Az igazságszolgáltatás a bírói függetlenségből következően alkotmányosan nem egységes." Az önkény fogalmához lásd még: Benda/Klein, Alkotmány-eljárásjog, 476 sk., 485 sk. msz.

[12] SzABH 58, 163 (167 sk.); 62, 189 (192); 64, 389 (394); 80, 48 (52).

[13] Így pl. Ossenbühl, H. P. Ipsen ünnepi kötet, 141. o.; vö. még: Bryde, 313. o.

[14] Kirchberg in: NJW 1987, 1990. o. Vö. még: Winter, Merz ünnepi kötet 624. o.: „Végső soron az Alaptv. 3. cikk (1) bek. alkalmazása egyszerű jog nyilvánvaló megsértése esetén azzal a törekvéssel magyarázható, hogy az indítványozónak segítséget nyújtson." Ezt Kunig helyesnek tartja, ld: VVDStRL 61 (2002), 62. o.: „Az ügyben nem tűnik megfelelőnek, hogy durva jogi tévedést, amely újra és újra előfordul, hagyjunk megtörténni, ha az – egyébként befogadható módon – egy alkotmánybíróság elé kerül."

[15] Maunz, Theodor; Schmidt-Bleibtreu, Bruno; Klein, Franz; Bethge, Herbert: Bundesverfassungsgerichtsgesetz *[Alkotmánybírósági törvény]*, 41. pótlás, C. H. Beck, München, 2013, 90. § 277. msz.

[16] Lásd ehhez SzABH 64, 135 (157); 74, 102 (128); 112, 93 (108).

[17] SzABH 54, 117 (125 sk.); 57, 39 (41 sk.); 58, 163 (167 sk.); Schumann, ZZP 96. kötet (1983), 137. skk. o.; Degenhart,HStR III, 2. kötet, 2000, 76. § 25- msz. – Vö. még a tartományok ezzel párhuzamos alkotmánybírósági gyakorlatát, pl. Bajor ABH 2002, 271. o.: „Teljesen tarthatatlan jogi álláspont."

[18] SzABH 87, 273 (279); 112, 93 (108); Zuck: Az alkotmányjogi panasz joga, 3. kiadás., 2006, 407. msz.

[19] 1 BvR 1222/82. számú, 1985. június 4-én kelt döntés, SzABH 70, 93 (97) o.; idézi: Schlaich/Korioth: i.m., 299. msz.

objektíve semmilyen formában nem tartható, nem támasztható alá racionális jogértelmezési és -alkalmazási módszerek alapján.

A német Szövetségi Alkotmánybíróság fentiekben összefoglalt, évtizedek óta rögzült, állandó gyakorlatának megfelelően a testület tehát akkor állapítja meg egy rendes bíróság ítéletének alaptörvény-ellenességét, ha az ítélet tarthatatlan és ezért objektíve önkényesnek és tévesnek minősül. A német Szövetségi Alkotmánybíróság ezért a német Alaptörvény – magyar Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésével szó szerint megegyező – 3. cikkének (1) bekezdéséből az önkényesség tilalmát (németül: „*Willkürverbot*") vezeti le, amely a rendes bíróság előtti eljárásban a felet a bíróság durva jogértelmezési és -alkalmazási hibáitól hivatott megóvni. Mivel a magyar Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a német Alaptörvény 3. cikkének (1) bekezdésével szó szerint megegyezik, az indítványozó meggyőződése szerint e norma német Szövetségi Alkotmánybíróság által már évtizedek óta alkalmazott értelmezése a magyar Alaptörvény értelmezésénél is iránymutatást adhat, és ezért megfelelően alkalmazható.

2. A TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG (ALAPTÖRVÉNY XXVIII. CIKKE (1) BEKEZDÉSE)

2.1. A tisztességes eljáráshoz való jog tartalma

A tisztességes eljáráshoz való jog évtizedek óta nemzetközi szinten is elismert alapvető jog.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény („**Egyezmény**") 6. cikke (1) bekezdésének 1. mondata szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában.

Az Egyezségokmány 14. cikke (1) bekezdésének 2. mondata alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

Az Alapjogi Charta 47. cikkének 2. mondata alapján mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Az Alapjogi Charta 53. cikke alapján a Charta egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, mint amely szűkíti vagy hátrányosan érinti azokat az emberi jogokat és alapvető szabadságokat, amelyeket – saját alkalmazási területükön – az Unió joga, a nemzetközi jog, a tagállamok alkotmányai, illetve az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodások, így különösen az Egyezmény elismernek.

Ugyanezeket a rendelkezéseket a magyar jogi szabályozás is tartalmazza: **Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.**

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „*a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint igazságos tárgyalás), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl - különösen a büntetőjogra és -eljárásra vonatkozóan - az Alkotmány 57. §*[20] *többi garanciájának teljesedését is átfogja. Sőt, az Egyezségokmánynak és az Emberi Jogok Európai Egyezményének - az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó - eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére*

[20] Amely az Alaptörvény XXVIII. cikkének felel meg.

éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes."[21]

Ezen túlmenően nem maradhat figyelmen kívül, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jogot az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk (1) bekezdésére is tekintettel értelmezi.[22] Mi több, az Alkotmánybíróság ezen értelmezés során figyelemmel van az Egyezmény szerveinek gyakorlatára is. A 166/2011. (XII. 20.) AB határozat szerint: *„Az Alkotmánybíróság, amikor arról kell döntenie, hogy az indítványokkal támadott jogszabályi elemek sértik-e az Egyezményt, az Egyezmény adott rendelkezései tartalmának értelmezéséhez és tisztázásához – eddigi gyakorlatához híven – az Egyezmény hiteles (autoritatív) értelmezésének jogával az Egyezményben a részes államok által felruházott Bíróság joggyakorlatát veszi alapul. Ez az alapulvétel mindenekelőtt a Bíróságnak azon dictumai (átvitt értelemben vett precedensei) alapján történik, amikor a Bíróság magát az Egyezményt, annak egyes fordulatait értelmezi, amikor rámutat arra, mi egyeztethető az Egyezmény követelményeivel össze és mi nem. Ebből az is következik, hogy – figyelemmel az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének és az Abtv. 1. § c) pontjának, 44. §-ának, valamint a 45. § (1) bekezdésének a rendelkezéseire – abban az esetben, ha a Bíróság egy bizonyos jogi konstrukciót és azon alapuló gyakorlatot összeegyeztethetetlennek talált az Egyezménnyel, az Alkotmánybíróság – szem előtt tartva az Egyezmény 11. jegyzőkönyvéből következő eljárási sajátosságokat is – értelemszerűen tartózkodik attól, hogy egy nyilvánvalóan ugyanolyan jogi megoldást – ezzel éppen ellentétesen – az Egyezménnyel összeegyeztethetőnek minősítsen."*[23]

2.2. A törvényes bíróhoz való jog mint a tisztességes eljáráshoz való jog kifejeződése

a) A törvényes bíróhoz való jog általában

A tisztességes eljárás követelményét lefektető, fent idézett szabályok alapján megállapítható, hogy a tisztességes eljárás fogalmába beletartozik az is, hogy az érintett fél ügyét törvény által felállított bíróság bírálja el. Ezt a jogot konkretizálja az a szabály, amelyet a törvényes bíróhoz való jognak nevezik. Ezt a jogot – szemben pl. a német vagy osztrák joggal, ahol a törvényes bíróhoz való jogot alkotmányi szinten rögzítették – a magyar jogrendszerben külön törvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény („**Bszi.**") rögzíti, illetve nevesíti. Ez azonban semmi esetre sem jelenti azt, hogy kisebb súllyal esne latba egy ügy alapjogi szempontú megítélése során, mint a tisztességes eljáráshoz való jog többi eleme.

A Bszi. 8. §-ának (1) bekezdése alapján senki sem vonható el törvényes bírájától. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a törvény által rendelt bíró az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró.

A törvényes bírósághoz való jog tehát azt garantálja, hogy

„(i) az eljárási törvények hatásköri és illetékességi szabályai által meghatározott bíróság lesz az adott ügy bírósága,

(ii) az adott bíróságon belül előre meghatározott rend szerint történik az ügyek elosztása az ítélkező tanácsok között, amelytől csak kivételesen, indokolt esetben lehet eltérni, és

(iii) a kiosztott ügyet a bírótól csak kivételesen és előre meghatározott okok és körülmények esetében lehet elvonni."[24]

A törvényes bíróhoz való jog lényege eszerint, hogy nem valakinek az egyedi döntésén múlik, hogy ügyét melyik bíróság, illetve bíró tárgyalja, hanem ezt előzőleg objektív

[21] 6/1998. (III. 11.) AB, ABH 1998, 91, 99.
[22] Lásd például a fent idézett 6/1998. (III. 11.) AB határozatot, ABH 1998, 91, 99.
[23] 166/2011. (XII. 20.) AB, ABH 2011, 545, 557.
[24] Alkotmánytan I., szerk. Kukorelli István, Osiris Kiadó Budapest, 2005, 472. old.

szabályok (törvény, illetve az ügyelosztási rend) határozza meg. A hatáskört és illetékességet a Bszi., illetve az egyes eljárási törvények állapítják meg, az ügyelosztási rendet pedig a bíróságok évente előzetesen alkotják meg és teszik közzé.

Amint az indítványozó az alábbiakban bemutatja, a fenti szabályok alkalmazásában az Európai Unió Bírósága is törvényes bírónak minősül:

b) **Az Európai Unió Bíróságának jogállása az uniós jog alapján**

Az EUSZ 19. cikke (1) bekezdésének 2. mondata alapján az Európai Unió Bírósága biztosítja a jog tiszteletben tartását a Szerződések értelmezése és alkalmazása során. A tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek.

Az Európai Unió Bírósága által lefolytatott egyik eljárástípus az előzetes döntéshozatali eljárás. Az EUMSZ 267. cikkének 1-3. bekezdései alapján az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben: a) a Szerződések értelmezése; b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése. Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést. Az EUMSZ 267. cikk jelen ügyben alkalmazandó 3. bekezdése szerint: **Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.**

Az Európai Unió Bíróságának részletes eljárási szabályait a fentieken túlmenően az Európai Unió Bíróságának Alapokmánya, illetve a Bíróság Eljárási Szabályzata tartalmazza.

Az EUSZ és az EUMSZ fent idézett rendelkezései alapján megállapítható, hogy az Európai Unió Bírósága minden tekintetben megfelel a törvényes bíróra vonatkozó, a fentiekben idézett rendelkezésekben, valamint a Bszi. 8. §-ában foglalt kritériumoknak:

(i) azt az EUSZ hozta létre, azaz „törvény által létrehozott"-nak minősül;
(ii) az EUMSZ révén a tagállamok meghatározott ügyek vonatkozásában döntéshozatali monopóliummal ruházták fel;
(iii) függetlenségét és pártatlanságát az EUSZ, az EUMSZ, illetve az eljárására vonatkozó szabályok megfelelően garantálják;
(iv) az eljárási szabályok értelmében az eljárás főszabályként nyilvános, és törekedni kell annak ésszerű időn belül történő befejezésére;
(v) a bírósági ügyelosztásra és az eljárásra előzetesen meghatározott, objektív szabályokat alkottak.

Az Alaptörvény E) cikke szerint: (1) Magyarország az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében. (2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja. (3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.

Figyelemmel Magyarország uniós jogi kötelezettségeire is, azaz arra, hogy a magyar állami szerveknek, így a bíróságoknak is tekintettel kell lennie a kötelezően és közvetlenül alkalmazandó elsődleges uniós jogra, a fentiek szerint a magyar szabályozás

alapján is egyértelmű, hogy az Európai Unió Bíróságának a magyar szabályozás és jogalkalmazás szempontjából is törvényes bírónak kell minősülnie.

c) **Az Európai Unió Bíróságának mint törvényes bírónak a helyzete más tagállamok alkotmánybírósági gyakorlatában**

Más uniós tagállamokban már évtizedekkel ezelőtt felmerült az Európai Unió Bíróságának mint törvényes bírónak a kérdésköre.[25] Amint azt az indítványozó az alábbiakban bemutatja, több uniós tagállam alkotmánybírósága is akként foglalt állást, hogy az Európai Unió Bírósága a tagállami alkotmányok, illetve bírósági szervezeti törvényes alkalmazásában törvényes bírónak minősül.

Félreértések elkerülése végett az indítványozó nyomatékosan rögzíteni kívánja, hogy a jelen alkotmányjogi panaszban (illetve már a per során) tett előadása, illetve kérelmei nem arra irányulnak, hogy a bíróságok, illetve a Tisztelt Alkotmánybíróság az ügy elbírálása során külföldi jogot alkalmazzon. Az indítványozó természetesen tisztában van azzal, hogy a jelen ügyre kizárólag a magyar jog irányadó (azzal, hogy az uniós jog megfelelő rendelkezéseit a magyar jog értelmezése és alkalmazása során figyelembe kell venni, szükség esetén az utóbbi elsőbbségét figyelembe véve). Miután azonban a jelen ügyben úgy tűnik, hogy vitás: az uniós jog miként érvényesülhet a magyarországi bíróságok gyakorlatában, adott esetben történeti értelmezés is szükségessé válhat, e körben pedig – a magyar jog és az indítványozó által hivatkozott szabályok közös eredetére, illetve a szabályozás céljára figyelemmel – az indítványozó álláspontja szerint egyáltalán nem kizárt, hogy azt a bíróság, illetve a Tisztelt Alkotmánybíróság kétség esetén segítségül hívja. Ezt alátámasztja az is, hogy a magyar Alkotmánybíróság határozatai meghozatalánál a kezdetektől fogva zsinórmértékül alapul vette a német alkotmánybírósági gyakorlatot.

(i) Németország

Az indítványozó nyomatékosan kíván utalni arra, hogy – jóllehet úgy tűnik, magyar felsőbírósági, illetve alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatban e tekintetben nem található ezt egyértelműen megerősítő határozat – az Európai Unió Bírósága a vonatkozó szabályok alkalmazásában a nemzetközileg is elfogadott és évtizedek óta rögzült gyakorlat alapján is törvényes bírónak minősül. Ennek alátámasztására az indítványozó az alábbiakban példaszerűen idéz az állandó szövetségi alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatból.

A német Alaptörvény 101. cikke 1. bekezdése szerint: *„Rendkívüli bíróságok felállítása tilos. Senki sem vonható el törvényes bírájától."* A német Szövetségi Alkotmánybíróság már az Európa-szerte ismert, híres ún. *Solange II* döntésében (valamint az újabb ítélkezési gyakorlatában) is kimondta, valamint az ún. *Kloppenburg* végzésében megerősítette az Európai Unió Bíróságának törvényes bírói szerepét:

*„**Az Európai Közösségek Bírósága az Alaptv. 101. cikke 1. bekezdésének 2. mondata alkalmazásában törvényes bíró**; erre a korábban a SzAB által el nem döntött kérdésre (vö. SzABH 29, 198. [207.] o. = NJW 1970, 2155. o., 31, 145. [169.] o. = NJW 1971, 2122. o.) igenlő választ kell adni. ... Az EGKSZ 177. cikke[26] a tagállami bíróságokhoz képest a Bíróságot a Szerződés értelmezése és a másodlagos közösségi jogi aktusok érvényessége és értelmezése vonatkozásában végleges döntési jogkörrel ruházza fel (SzABH 52, 187. [200.] o. = NJW 1980, 519. o.). **A Bíróságnak az eszerint kizárólagos jelleggel reá ruházott hatáskörben fennálló, az EGKSZ 177. cikkében közösségi jogilag rögzített ezen igazságszolgáltatási***

[25] Vélhetően azért, mert az alkotmányjogi panasz korábbi magyarországi szabályozása jelentősen eltért egyes más uniós tagállamok erre vonatkozó szabályozásától. Az indítványozó által a jelen alkotmányjogi panaszban bemutatott alkotmánybírósági döntések rendre olyan eljárásokban születtek, amelyek a Magyarországon először 2012-ben lehetővé tett alkotmányjogi panasszal lényegében megegyező indítványokon alapultak.

[26] Megj.: ma az EUMSZ 267. cikke

***monopóliuma az Alaptv. 101. cikke 1. bekezdésének 2. mondata alkalmazásában ennyiben törvényes bíróvá minősíti azt.*"[27]**

„1. Az EUB az Alaptv. 101. cikke 1. bekezdésének 2. mondata alkalmazásában törvényes bíró (SzABH 73, 339 [366. skk.] o. = NJW 1987, 577. o.)."[28]

: „*...a) A Szövetségi Alkotmánybíróság már eldöntötte az Alaptv. 101. cikk. 1 bek. 2. fordulatával kapcsolatos irányadó alkotmányjogi kérdéseket. Tisztázva van, hogy az Alaptv. 101. cikk 1. bek. 2. fordulata értelmében az Európai Bíróság törvényes bíró...* "[29]

: „...a) *Az Európai Közösségek Bírósága az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondata értelmében törvényes bírónak minősül.*"[30]

(ii) Ausztria

Az osztrák szövetségi alkotmány 83. cikkének (2) bekezdése szerint: „*Senki sem vonható el törvényes bírájától.*" A németországi alkotmánybírósági gyakorlattal azonos tartalommal döntött e vonatkozásban az osztrák alkotmánybíróság is. Ennek alátámasztására az indítványozó az alábbiakban idéz a releváns osztrák alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatból:

„Az osztrák alkotmánybíróság állandó ítélkezési gyakorlata a törvényes bíró előtti eljárásra irányuló, alkotmány által garantált jogot átfogóan értelmezi. E körben támaszkodhatott a Birodalmi Bíróság ítélkezési gyakorlatára, amely szerint a törvényes bírón „nem pusztán egy bíróságot, hanem valamennyi állami hatóságot érteni kell, amely valamely törvény vagy joghatályos rendelet alapján egy ügy eldöntésével meg nem bízva." (BB 1842/1911. szám). A VfSlg. 2536/1953. számában az alkotmánybíróság rögzítette, hogy „a B-VG (Alkotmány) 83. cikk (2) bekezdésének normatív értelme ... a hatóságok törvényen alapuló hatáskörének védelmére és tiszteletben tartására irányul", és ezt az álláspontját mindvégig fenntartotta (vö. csak az utalásokat Berchtoldnál: Das Recht auf ein Verfahren vor dem gesetzlichen Richter, in: Machacek/Pahr/Stadler (szerk.): Grund- und Menschenrechte in Österreich, II. kötet, 1992, 711. skk. o.).

Ebben az értelemben pedig az Európai Bíróság „törvényes bíró": az EKSz 177. cikke (1) bekezdésének közvetlenül alkalmazandó szabálya alapján a Közösségek Bírósága kötelező érvényű döntést hoz az (elsődleges és másodlagos) közösségi jog értelmezése körében (vö. Borchardt: i.m. 5. skk. margószám). A nemzeti szerv törvényes bíró marad ugyan az értelemben, hogy neki (nem pedig az Európai Bíróságnak) kell a folyamatban lévő ügyet eldöntenie, és a jogot – ideértve a közösségi jogot is – a konkrét esetre alkalmaznia, kötve van azonban az Európai Bíróságnak az előzetes döntéséhez, hiszen annak van fenntartva a döntés joga a közösségi jogszabályok értelmezését illetően (vö. Borchardt: i.m. 37. sk. margószám). A közösségi jog e „dualista jogvédelmi rendszerében" (Schwarze: Grundzüge und neuere Entwicklungen des Rechtsschutzes im Recht der Europäischen Gemeinschaft, in: NJW 1992, 1065. skk., 1071. o.) tehát az Európai Bíróság specifikus formában működik közre a belső állami döntés meghozatalában. Ezt az irodalomban és az ítélkezési gyakorlatban időközben a bíróságok együttműködésének (Beutler/Bieber/Pipkorn/Streil: Die Europäische Union, 1993, 252; Borchardt, i.m., margószám: 2), helyenként a nemzeti bíróságok és az Európai Bíróság közötti feladatmegosztásnak nevezik (SzABH 82, 159. skk., 192. o.; Dauses, i.m., 47. o.)."[31]

2.3. A törvényes bírától való elvonás tilalma és e jogsértés szankciója

Amennyiben a felet elvonják a törvényes bírájától, azaz az ügyében nem az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró bírálja el, ez mind a magyar jog, mind a nemzetközi jog alapján súlyos eljárási szabálysértés. Ennek egyfelől a hazai eljárásjogban rögzített, másfelől a vonatkozó nemzetközi, illetve uniós jogi dokumentumokban és normákban meghatározott jogkövetkezményei vannak.

---

[27] Lásd a 2 BvR 197/83. számon 1986. október 22-én kelt határozat indokolásának I.1.a) pontját és I.1.a)bb) pontjának második bekezdését. ***11. számú mellékletként*** csatolva.

[28] Lásd a 2 BvR 687/85 számon 1987. április 8-án kelt végzést, ***12. számú mellékletként*** csatolva.

[29] Lásd: Német Szövetségi Alkotmánybíróság 1 BvR 1036/99, ***13. számú mellékletként*** csatolva.

[30] Lásd: Német Szövetségi Alkotmánybíróság 1 BvR 230/09, ***14. számú mellékletként*** csatolva.

[31] Lásd: Osztrák Alkotmánybíróság B 2300/95-18. sz. határozata, ***15. számú mellékletként*** csatolva.

A magyar jog alapján a törvényes bírától való elvonás olyan eljárási szabálysértés, amely abszolút hatályon kívül helyezési oknak minősül valamennyi bírósági eljárásban.[32]

A nemzetközi szabályozás kapcsán az állapítható meg, hogy amennyiben a felet a törvényes bírájától elvonják, az a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével jár. Ebben a szellemben állapította meg a Velencei Bizottság 663/2012. számú, egyebek mellett a Bszi.-vel foglalkozó jelentésében, hogy a törvényes bíróhoz való jog a tisztességes eljáráshoz fontos körülmény (ami alapján pl. a bírósági eljárások önkényes átszignálása egyáltalán nem indokolható).[33]

Amint az indítványozó az alábbiakban bemutatja, ha az Európai Unió Bírósága előtti eljárás kezdeményezését elmulasztják, ez a törvényes bíróhoz való jog megsértésének minősül:

a) Az Európai Unió Bírósága előtti eljárás kezdeményezésének kötelezettsége

Az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdése alapján, ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel az Unió alapszerződéseinek, avagy az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak értelmezésével kapcsolatos kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

A fenti szabály alapján azok a tagállami felsőbíróságok, amelyek határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye, kötelesek az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió Bírósága a fentiek szerint törvényes bírónak minősül, az is egyértelmű, hogy amennyiben az erre kötelezett nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését elmulasztja, ezzel elvonja a peres feleket törvényes bírájuktól. Egy ilyen esetben ugyanis a bíróság megakadályozza, hogy az uniós jog tekintetében értelmezési és döntési monopóliummal rendelkező, az uniós jog alapján eljárni jogosult bíróság döntést hozzon a felek ügyében. Ez akkor is így van, ha az Európai Unió Bírósága nem az ügy érdemében dönt, hanem az uniós jog – mindenkire nézve kötelező erejű – értelmezését adja és a nemzeti bíróság számára feltárja azokat az aspektusokat, amelyek a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez szükségesek.

Azokat az eseteket, amelyekben – kivételesen – lehetőség van az eljárás kezdeményezésének mellőzésére, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata munkálta ki és rögzítette a már hivatkozott[34] *CILFIT* ítéletben, illetve az ezt követően kialakult ítélkezési gyakorlatban. Eszerint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének mellőzésére csakis akkor van lehetőség, ha az eljáró bíróság azt állapítja meg, hogy (i) a felmerült kérdés nem releváns, vagy (ii) a szóban forgó uniós jogi rendelkezést az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy (iii) az uniós jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár. Kizárólag e feltételek teljesülése esetén tekinthet el a nemzeti bíróság attól, hogy ezt a kérdést az Európai Unió Bírósága elé terjessze, és válaszolhatja meg azt saját felelősségére.

Amint azt az indítványozó már a per során benyújtott fellebbezése[35] 2.3. pontjában, valamint 2013. február 8-án kelt előkészítő iratának[36] 5.3. pontjában előadta, az előzetes döntéshozatal iránti kezdeményezés indokolás nélküli elutasítása olyan esetekben, ahol a felterjesztési kötelezettség alóli mentesülés esetei nem állnak fenn, önkényesnek minősül, és alapot adhat a

---

[32] Lásd a Pp. 252. §-ának (1) bekezdését és 275. §-ának (2) bekezdését, illetve a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II. albekezdését, 396. §-ának (1) bekezdését, 399. §-a (2) bekezdésének b) pontját, illetve 428. §-ának (2) bekezdését.

[33] A Velencei Bizottság 2012. március 19-én kelt, 663/2012. sz. véleménye, CDL-AD (2012) 001, 24. o.

[34] Lásd fent a II.3.1.c) pontban.

[35] Lásd ***5. számú melléklet***.

[36] Lásd ***6. számú melléklet***.

tisztességes eljárás követelménye megsértésének megállapítására is, ami Magyarország mint állam felelősségét vonhatja maga után mind az uniós jog, mind a nemzetközi jog alapján.[37]

b) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése elmulasztását a nemzetközi gyakorlat alkotmányellenesnek minősíti

Az Európai Unió Bíróságának mint törvényes bírónak a kérdésköre más uniós tagállamok alkotmánybírósági joggyakorlatában, illetve a strasbourgi bíráskodásban magában foglalta annak a kérdésnek a tárgyalását is, vajon az előzetes döntéshozatali eljárás elmaradása azokban az esetekben, amikor azt az EUMSZ kötelezően előírja, megvalósítja-e a törvényes bírához való jog sérelmét. Amint azt az indítványozó az alábbiakban bemutatja, több uniós tagállam alkotmánybírósága is akként foglalt állást, hogy amennyiben az erre az EUMSZ alapján kötelezett tagállami bíróság elmulasztja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését anélkül, hogy az erre irányuló kötelezettség alóli mentesülés feltételei (amint azt az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatában részleteiben kimunkálta és évtizedek óta alkalmazza) fennállnának, ez a kötelezettségszegés olyan súlyú, hogy alkalmas a fél tisztességes eljáráshoz való joga megsértésének megállapítására, mivel az eljáró (mulasztó) bíróság a felet ezzel elvonja törvényes bírájától.

(i) Németország

A német Szövetségi Alkotmánybírósági gyakorlat is egyértelművé tette, hogy ha az utolsó fokon eljáró bíróság elmulasztja egy olyan európai jogi kérdés felterjesztését, amely a nemzeti bíróságok előtt folyó jogvita eldöntésének szempontjából jelentőséggel bír, ez alapvetően alaptörvény-ellenes:

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság az 1 BvR 230/09 sz. határozatában[38] kimondta „... *A törvényes bíró elvonását jelenti, ha egy nemzeti bíróság a Bíróságnak az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget (vö. SzABH 73, 339. old. <366. és következő old.>; 82, 159. old. <192. és következő oldalak>; állandó joggyakorlat).*

A Szövetségi Alkotmánybíróság azonban az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondatában foglalt alapjog jellegű jog biztosítása folytán nem válik ellenőrző szervvé, melynek minden egyes, a bíróságon előforduló eljárásjogi szabálytalanságot ki kellene javítania. Jellemzően inkább csak akkor kifogásolja az eljárási szabályok értelmezését és alkalmazását, ha azok az alaptörvényt meghatározó elvek értelemszerű tiszteletben tartása során nem tűnnek értelemszerűnek és nyilvánvalóan betarthatatlanok (vö. SzABH 82, 159.old. <194. old.>; BVerfGK [A Szövetségi Alkotmánybíróság kamarájának döntései, németül: Kammerentscheidungen des Bundesverfassungsgerichts, a ford. megj.] 8, 401. old. <404. old.>).

Az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettség tekintetében ezt a mércét a Szövetségi Alkotmánybíróság egyes példaszerű esetcsoportok útján részletesebben is kifejtette (vö. SzABH 82, 159. old. <195. old.>; BVerfGK 10, 19. old. <29. és következő old.>).

A közösségi jogi előírások értelmezésének tisztázására szolgáló, az EK 234. cikke szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettséget az alkotmányt sértő módon kezelik, ha egy legfelsőbb fokon döntő bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését a közösségi jogi kérdés – álláspontja szerint fennálló – jelentősége ellenére és annak ellenére sem veszi egyáltalán fontolóra, hogy neki magának is kétségei vannak a kérdés helyes megválaszolása (a kezdeményezési kötelezettség alapvető félreértelmezése; vö. SzABH 82, 159. old. <195. old.>). Ugyanez érvényes azokban az esetekben is, melyekben a legfelsőbb fokon döntő bíróság döntésében tudatosan eltér a Bíróság jelentős közösségi jogi kérdésekben kialakított joggyakorlatától, és ennek ellenére nem fordul, vagy nem fordul ismételten a Bírósághoz (tudatos eltérés a Bíróság joggyakorlatától kezdeményezési készség nélkül; vö. SzABH 75, 223. old. <245. old.>; 159. old. <195. old.>).

Amennyiben egy jelentős közösségi jogi kérdés [melynek értelmezésével kapcsolatban az utolsó fokon eljáró nemzeti bíróság köteles az Európai Közösségek Bíróságához fordulni, a továbbiakban: jelentős közösségi jogi kérdés] kapcsán az Európai Közösségek Bírósága még nem alakított ki megfelelő ítélkezési

[37] Lásd a fellebbezés 18. oldalát, valamint az előkészítő irat 15., illetve 20-21. oldalát.
[38] Lásd: ***14. számú melléklet***

gyakorlatot, vagy a jelentős kérdést valószínűleg még nem válaszolta meg kielégítő mértékben, vagy a Bíróság joggyakorlatának továbbfejlesztése nem csak egy távoli lehetőségnek tűnik (nem teljes körű ítélkezési gyakorlat), úgy az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondatát megsértik, ha az alapügyben utolsó fokon eljáró bíróság az ilyen esetekben szükségszerűen fennálló mérlegelési jogkörét nem indokolható módon túllépi. Ez különösen abban az esetben állhat fenn, ha a jelentős közösségi jogi kérdés kapcsán előforduló lehetséges ellenvéleményeket a bíróság által képviselt állásponttal szemben egyértelműen előnyben kell részesíteni (vö. SzABH 82, 159. old. <195. és következő old.>; BVerfGK 10, 19. old. <29. old.>). Ebben az összefüggésben azt is vizsgálni kell, hogy a bíróság az európai jog tekintetében kielégítően tájékozódott e. Amennyiben ezt nem tette meg, rendszeresen félreismeri az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezési vonatkozó kötelezettség feltételeit. A bíróság köteles továbbá olyan indokokat szolgáltatni, melyek a Szövetségi Alkotmánybíróság számára lehetővé teszik az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondatában meghatározott mérce alapján történő vizsgálatot (vö. BVerfGK 8, 401. old. <405. old.>; 10, 19. old. <31. old.>; Szövetségi Alkotmánybíróság, az Első Tanács 3. Kamarájának 2008. február 20-án kelt határozata – 1 BvR 2722/06 -, NVwZ [Új Lap a Közigazgatási Jogról, németül: Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht] 2008, 780. old. <780. és következő old.>; Az Első Tanács 2. Kamarájának 2001. január 9-én kelt határozata – 1 BvR 1036/99 -, juris 21. pont).

A Szövetségi Alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlatában megnevezett esetcsoportok esetében az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettséget alkotmányjogi szempontból jelentősen megsértő példák nem lezárt felsorolásáról van szó. Itt az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondat szerinti törvényes bíróhoz való jognak az Európai Közösségek Bíróságához való fordulás elmaradása folytán való megsértése kérdésével kapcsolatosan kiindulópontként elsősorban nem az számít, hogy a jogvitában irányadó anyagi közösségi jog – mint jelen esetben a CSLIE – szakbíróság általi értelmezése helyes e, hanem az EK 234. cikk 3. bekezdése szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kötelezettség feltételeinek figyelembe vétele vagy félreismerése a döntő, mely a jogvitában a törvényes bírót jelöli ki. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmaradásának indokoltsága ezért az Európai Közösségek Bíróságának az EK 234. cikk 3. bekezdésével kapcsolatosan kialakított joggyakorlatával összefüggésben vizsgálandó. Ennek megfelelően egy bíróság akkor köteles előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezési vonatkozó kötelezettségének eleget tenni, ha az előtte folyó eljárásban egy jelentős közösségi jogi kérdés merül fel, kivéve, ha a bíróság megállapítja, hogy a közösségi jog szóban forgó rendelkezése már a Bíróság jogértelmezésének tárgyát képezte, vagy a közösségi jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy megalapozott kétségnek nincs helye (vö. EB, 1982. október 6-án kelt ítélet – C-283/81 -, EBHT 1982, 03415. old. 21. pont; 2005. szeptember 15-én kelt ítélet – C-495/03 -, 33. pont; 2005. december 6-án kelt ítélet – C-461/03 -, 16. pont; állandó joggyakorlat). A nemzeti bíróság azonban csak akkor indulhat ki ebből, ha meggyőződött arról, hogy ez a többi tagállam bíróságai és az Európai Közösségek Bíróság számára is ugyanannyira bizonyos. A bíróság csak ebben az esetben tekinthet el a kezdeményezéstől, és oldhatja meg a kérdést saját felelősségére (vö. EB, 1982. október 6-án kelt ítélet – C-283/81 -, EBHT 1982, 03415. old., 16. pont). Hiszen az EK 234. cikk 3. bekezdése mindenekelőtt annak megakadályozására szolgál, hogy egy tagállamban olyan nemzeti joggyakorlat alakuljon ki, mely a közösségi joggal ellentétes (vö. EB, 2005. szeptember 15-én kelt ítélet – C-495/03 -, 29. pont).

Ezekre az EK 234. cikk 3. bekezdésének alkalmazásával kapcsolatos alapelvekre hivatkozással egy utolsó fokon eljáró nemzeti bíróság, mely az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésétől eltekint, alapvetően csak abban az esetben felel meg a peres feleknek az Alaptv. 101. cikk 1. bekezdés 2. mondata szerinti törvényes bíróhoz való jogának, ha a jelentős közösségi jogi kérdés értékelését követően megalapozott indok áll fenn arra vonatkozóan, hogy az Európai Közösségek Bírósága az irányadó jogkérdést már eldöntötte, vagy erre a jogkérdésre a helyes válasz nyilvánvaló. A közösségi jogi kérdés azonban legalábbis nem megalapozottan kerül megválaszolásra, ha a nemzeti bíróság egy olyan saját megoldást alakít ki, mely nem vezethető vissza az Európai Közösségek Bírósága fennálló joggyakorlatára, és nem felel meg egy egyértelmű jogi helyzetnek sem. Ekkor a szakbíróság jogalkalmazása az EK 234. cikk 3. bekezdése vonatkozásában már nem érthető és nyilvánvalóan helytelen (vö. ehhez a mércéhez BVerfGK 10, 19. old. <29. old.>). . . .."

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság az 1 BvR 1036/99 sz. határozatában[39] kimondta: „*... a törvényes bíró elvonását jelenti, ha a nemzeti bíróság nem tesz eleget azon kötelességének, hogy az EB-t előzetes döntéshozatali eljárás útján felhívja (vö. SzABH 73, 339 [366 és a következő oldalak]; ld. a SzAB első szenátus 1. Tanácsának 1996. augusztus 21-i BvR 866/96, NVwZ 1997, 481. oldal; a SzAB első szenátus 2. Tanácsának az 1998. augusztus 5-i 1 BvR 264/98 sz. határozatát is, DB 1998, 1919. old.). Eszerint különösen az olyan esetekben kezelik tarthatatlan módon az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére irányuló kötelezettséget, amelyekben egy legfelső fokú bíróság félreérti előterjesztési kötelezettségét. Ugyanez érvényes, amikor az EB-nek még nincs vonatkozó ítélkezési gyakorlata a közösségi jog valamelyik, a döntés szempontjából lényeges kérdésére, vagy ha a meglevő ítélkezési gyakorlat a döntés szempontjából lényeges kérdést esetleg még nem válaszolta meg kimerítően. Amennyiben az EB ítélkezési gyakorlatának fejlődése nem csak, mint távoli lehetőség jelenik meg, akkor*

[39] Lásd: ***13. számú melléklet***

Szövetségi Alkotmánybíróság felfogása szerint abban az esetben sérül az alaptörvény 101. cikk 1. bek. 2. Fordulata, ha a legfelső fokú bíróság képviselhetetlen módon áthágta az őt ilyen esetekben szükségképpen megillető megítélési keretet. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha a közösségi jognak a döntés szempontjából jelentős kérdésével kapcsolatban lehetséges ellenvélemények a bíróság által képviselt véleménnyel szemben preferálandók.

A mércék szerint a Szövetségi Alkotmánybíróság csak akkor tölthet be ellenőrző funkciót, ha kielégítő biztonsággal ismeri azok az okokat, amelyek miatt a legfelső főügyi bíróság eltekintett az EB elé való felterjesztéstől (vö. a SzAB második szenátus 3. Kamarájának 1992. December 22-i 2 BvR 557=88 sz. határozata, NVwZ 1993, 883. oldal).

b) E mércék a Szövetségi Közigazgatási Bíróság ítélete sérti a panaszost az alaptörvény 101. Cikk 1. 2. fordulatából származó jogában. A Szövetségi Közigazgatási Bíróság legfelső szakbíróságként két okból alkalmazta nyilvánvalóan tarthatatlan módon az előzetes döntéshozatali kérelem EB elé való terjesztésére irányuló kötelezettséget. Egyrészt a Szövetségi Közigazgatási Bíróság a magától felismert és felvetett irányelv-ütközési problematikát az európai jogi térségben nem képviselhető módon, nevezetesen kizárólag nemzeti mérce szerint, az európai ítélkezési gyakorlattal való mindenféle egyeztetés nélkül válaszolta meg (1). Másrészt alapvetően félreértette előterjesztési kötelezettségét, amennyiben ne vette figyelembe, hogy a részmunkaidőben foglalkoztatottak nem indokolt hátrányos helyzetbe hozásának a tilalma a férfiak és nők bánásmód általános közösségi jogi alapelvének a része, amit minden közösségi szervnek figyelembe kell venni (2).

(1) Szövetségi Közigazgatási Bíróság a 76/207/EGK irányelv és a 86/457/EGK irányelv, valamint a 93/16/EGK irányelv közötti ütközés közösségi jogi kérdését az EB ítélkezési gyakorlatához vagy a közösségi joghoz való felismerhető igazodás nélkül, kizárólag nemzeti mércék alapján ítélte meg. A Szövetségi Közigazgatási Bíróság nem nevezi meg az EB-nak az irányütközések problematikájára vonatkozó egyetlen döntését sem, holott ilyen ütközések – ahogyan az állásfoglalásban utalnak is rá – nagyon is léteznek. E mulasztások következtében a bíróság nem is taglalta felismerhetően az EB meglévő ítélkezési gyakorlatát. Nincs bemutatva, hogy az európai jog mely határozatából eredezteti a Szövetségi Közigazgatási Bíróság azt a jogosultságát, hogy maga döntsön jogszabályütközésekről olyan elvek alapján, amelyeket a német jogból merít (az elsőbbség és a specialitás elve). Már azoknak az okoknak a közlése is hiányzik, amelyek a Szövetségi Alkotmánybíróság számára lehetővé teszik, hogy az alaptörvény 101. Cikk 1. bek. 2. fordulatának a mércéje alapján ellenőrzést gyakoroljon (vö. a SzAB első szenátus 2. tanácsának az 1998. Augusztus 5-i határozata, DB 1998, 1919. old. és a második szenátus 3. tanácsának az 1992. December 22-i határozata, NVwZ 1993, 883 old.). Az olyan bíróság, amely az európai jogot tekintve nem tájékozódik kellően, rendszeresen félreérti az előzetes döntéshozatalra irányuló felterjesztési kötelezettség feltételeit. Pedig az európai jog fogalma nemcsak anyagi jogi előírásokat foglal magában, hanem a módszer megválasztását is; mert a módszer megválasztása – specialitás vagy gyakorlati konkordancia – azt is eldönti, hogy ütközés esetén melyik jogszabály érvényesül, és van így anyagi jogilag érvényben.

(2) Még ha a Szövetségi Közigazgatási Bíróság nem vette is figyelembe, hogy a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elve az EB által elfogadott íratlan közösségi jogi alapjogok közé tartozik, elvileg értette félre az előzetes döntéshozatalra való felterjesztésére vonatkozó kötelezettségét, és ezzel vétett az alaptörvény 101. cikk 1. bek. 2. fordulata ellen.

A férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elve és ezzel a nem miatti közvetlen és közvetett hátrányban részesítés tilalma a Közösség olyan alapvető általános jogelveinek a része, amelyeket az EB kötelező vizsgálati mérceként fejlesztett ki a közösségi szervek hatósági magatartásához (vö. EB, 1992. január ítélet – T 45/90 sz. ügy -, 1996. II. gyűjt. 35. old.; 1996. április 30-i ítélet – C 13/94. Sz. ügy – 1996. I. gyűjt., 2159. old. [2165]; 1984. március 20-i ítélet – 75 és 117/92 sz. ügy, 1984. gyűjt. 1509 old. [1530]; lásd még SzABH 73 339 [380]. Ezek az alapjogi biztosítékok, amelyeket az EB alakított ki a tagállami alkotmányokból és az Emberi Jogok Európai Egyezményéből, és amelyek általános jogi jogelvekként, elsődleges közösségi jogként fejtik ki hatásukat, képezik az alapját annak, hogy a Szövetségi Alkotmánybíróság abból indul ki, hogy az Európai Bíróság biztosítja az alapjogok hatékony védelmét a Közösség joghatóságával szemben, és lemondott ellenőrzési illetékességéről (vö. SzABH 73, 339 [383-387]).

A Szövetségi Közigazgatási Bíróság nem vette figyelembe, hogy a közösségi háttérjog felülvizsgálatához létezhet egy olyan az EB által kialakított elv a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmódról (vö. ehhez SzABH-t is 97, 35 [43] – hamburgi nyugdíjtörvény), amely megfelel a nemek közötti diszkrimináció alaptörvényben rögzített tilalmának, és elsődleges közösségi jogként fejti ki a hatását. Már ez a megfontolás is elengedhetetlenné tette volna az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését. Mert a panaszos alapjogvédelme meghiúsul, ha a Szövetségi Alkotmánybíróság illetékesség hiányában nem folytathat anyagi vizsgálatot az alapjogok alapján, az EB pedig előzetes döntéshozatali kérelem hiányában nem kapja meg a lehetőséget, hogy felülvizsgálja a közösségi háttérjogot a közösség számára

kialakított alapjogi garanciák alapján. Az ilyen jellegű esetekben a legfelső illetékes szakbíróság megsérti az alaptörvény 101. cikk 2. fordulatát azzal, hogy nem él felterjesztéssel az EB felé."

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság az 1 BvR 2102/95. számú határozatában[40] továbbá rámutatott : *„a) A Tartományi Munkaügyi Bíróság a jelen jogvitában az EGKSZ 177. cikk III. pontja szerint végső fokon eljáró bíróság volt, részéről tehát az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének nem csak a jogosultsága, hanem a kötelezettsége állt fenn. Mivel a bíróság a felülvizsgálati lehetőséget kizárta, az ítélet ellen nem lehetett jogorvoslattal élni. A felülvizsgálat kizárása elleni panasz jelen esetben nyilvánvalóan nem került szóba [ArbGG (munkaügyi bíróságokról szóló törvény) 72a. § 1. bek. és 72. § 2. bek.-re; vö. BAG (Német Szövetségi Munkaügyi Bíróság) AP 26. sz. az ArbGG 72a. §-ra vonatkozólag 1979 eltérő vélemény).*

b) A Tartományi Munkaügyi Bíróság átlátható ok nélkül eltekintett attól, hogy a Tanács 77/187/EGK sz. irányelvének az EB általi értelmezésével foglalkozzon, és elutasította a kezdeményezési kötelezettséget. Felismerte, hogy az üzem átszállásának a kérdése a tanácsi irányelv figyelembevételével vizsgálandó. Továbbá abból indult ki, hogy az EB 1994. 4. 14. napján kelt ítéletében azt az álláspontot képviselte, hogy az irányelv értelmében egy vállalat átszállása abban az esetben is megvalósulhat, ha csupán egyetlen funkciót gyakorol másik munkaadó. Igaz, az EB ítélete ugyan csak az adott előzetes döntéshozatali eljárásban kötelező erejű, ez azonban nem mentesíti a Tartományi Munkaügyi Bíróságot az alól, hogy az EGKSZ 177. cikk III. pontja szerinti előzetes döntéshozatali eljárásra való felterjesztési kötelezettségét megvizsgálja az irányelvnek az általa is felismert európai bírósági értelmezése alapján. Itt azonban a Tartományi Munkaügyi Bíróság ezt a vizsgálatot tarthatatlan okokból megtagadta. A felterjesztési kötelezettséget azzal az indokkal sem lehetett elutasítani, hogy a folyamatban lévő jogvita esetében más a helyzet, mint az EB által eldöntött ügyben, mivel itt gazdasági okokból zártak be egy üzemegységet. Igaz, abban az esetben nem kerülhetett volna szóba felterjesztési kötelezettség, ha az irányelvnek az EB általi értelmezését alapul véve nem az üzemegység másik vállalatra való átruházásáról, hanem annak bezárásáról lett volna szó. A Tartományi Munkaügyi Bíróság viszont anélkül feltételezte az üzemegység bezárását, hogy segítségül hívta volna az EB értelmezését. Ezzel azonban kivonta magát a felterjesztési kötelezettsége szempontjából irányadó vizsgálat alól. Végeredményben a Tartományi Munkaügyi Bíróság annak folytan sem mentesült a felterjesztési kötelezettség alól, hogy az EB döntését hiányosan megindokoltnak ítélte meg. Az EB döntés helyességével kapcsolatos kétségeket kizárólag az EGKSZ 177. cikk III. pontja szerinti felterjesztés útján tisztázhat egy olyan nemzeti bíróság, amely – mint a jelen esetben is – a legfelső fokon dönt. ..."

A német Szövetségi Alkotmánybíróság szerint az irányadó hatásköri normák értelmezése és alkalmazása akkor alaptörvény-ellenes, ha az az Alaptörvényt meghatározó elvek racionális figyelembe vétele esetén nem tűnik érthetőnek vagy nyilvánvalóan tarthatatlan. A Szövetségi Alkotmánybíróság az ilyen esetekben a bíróságok döntését önkényesnek és emiatt alaptörvény-ellenesnek minősíti. Az önkényesség vizsgálata körében három olyan esetkör jön szóba, amelyek fennállása esetén megállapítható, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kötelezettség megsértése révén az érintett felet elvonják a törvényes bírájától:

„Amennyiben egy a döntés szempontjából releváns uniós jogi kérdéshez az Európai Unió Bíróságának még nem alakult ki idevágó ítélkezési gyakorlata vagy a létező ítélkezési gyakorlat a döntés szempontjából releváns kérdést adott esetben még nem válaszolta meg kimerítően, vagy pedig az ítélkezési gyakorlat továbbfejlesztése nem csak távoli lehetőségként jelenik meg, az Alaptv. 101. cikk 1. bek. 2. mondata csak akkor sérül, ha az ügy érdemében döntő, utolsó fokon eljáró bíróság elfogadhatatlan módon túllépi az ilyen esetekben az ügy megítélésének a reá vonatkozó kereteit. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha az ügy eldöntése szempontjából releváns uniós jogi kérdés megválaszolása körében a bíróság által elfoglalt álláspont helyett egyértelműen preferálni kell a lehetséges ellentétes álláspontokat. Az ítélkezési gyakorlat teljességének hiánya esetén az Alaptv. 101. cikk 1. bek. 2. mondatának sérelme nem áll fenn, ha az eljáró bíróság az ügy eldöntése szempontjából releváns kérdést legalábbis elfogadható módon válaszolta meg. Ez azt feltételezi, hogy az eljáró bíróság az uniós jog tekintetében megfelelően megismerte. E körben az uniós jog fogalma nemcsak az írott és íratlan uniós jogot jelenti (annak az Európai Unió Bírósága által adott értelmezésében), hanem az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában kifejlesztett értelmezési módszereket és alapelveket is. Az eljáró bíróság a döntés szempontjából releváns uniós jogi kérdést akkor válaszolja meg elfogadhatatlan módon, ha nem ismerhetők fel olyan ténybeli és jogi támpontok, amely alapján az uniós jog bíróság általi értelmezése és alkalmazása megegyezik az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával és a hagyományos értelmezési módszereknek és alapelveknek."[41]

[40] Lásd: ***16. számú melléklet.***

[41] Lásd: Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 947/11 végzés 2011. szeptember 22.

(ii) Ausztria

A németországi alkotmánybírósági gyakorlattal azonos tartalommal döntött e vonatkozásban az osztrák alkotmánybíróság is. Ennek alátámasztására az indítványozó az alábbiakban idéz a releváns osztrák alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatból:

„Amennyiben egy belső állami szerv az EKSz 177. cikkének (3) bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére nem terjesztene fel egy a közösségi jog értelmezésével kapcsolatos előterjesztendő kérdést az Európai Bíróságnak, úgy ez a belső állami szerv megsértené a törvényes hatásköri rendet, amelyhez márpedig az EKSz 177. cikke is tartozik, és ezzel a felektől az előtte folyamatban lévő ügyben érintett felektől megvonna a törvényes bírót annyiban, amennyiben nem az Európai Bíróság oldhatna meg egy az ő döntési jogkörbe tartozó kérdést.

Egy ilyen jellegű hibát az Alkotmánybíróságnak figyelembe kellene vennie, mivel az által a törvényes hatásköri rend sérülne, ami az Alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata alapján az Alkotmány 83. cikke (2) bekezdésének megsértését eredményezné."[42]

(iii) Az Emberi Jogok Európai Bírósága

Az Emberi Jogok Európai Bírósága – az Emberi Jogok Európai Bizottságának korábbi gyakorlatát követve – szintén abból indul ki, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének elmulasztása sértheti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Emberi Jogok Európai Bizottsága már 1993-ban megállapította a következőket: *„Az Egyezmény rendelkezéseiből nem vezethető le abszolút jog arra, hogy egy ügyet előzetes döntéshozatal céljából az Európai Közösségek Bírósága elé terjesszenek. Mindazonáltal nem zárható ki eleve az, hogy ennek elutasítása révén bizonyos körülmények között egy utolsó fokon eljáró nemzeti bíróság megsértheti a tisztességes eljárás elvét, különösen akkor, ha az elutasítás önkényesnek tűnik."*[43] Ezt a megállapítást az Emberi Jogok Európai Bírósága is megerősítette a *Bakker kontra Ausztria* ügyben,[44] illetve későbbi ítélkezési gyakorlatában is, amely alapján az előzetes döntéshozatal iránti kezdeményezés indokolás nélküli elutasítása olyan esetekben, ahol a felterjesztési kötelezettség alóli mentesülés esetei nem állnak fenn, önkényesnek minősül, és alapot adhat a tisztességes eljárás követelménye megsértésének megállapítására.[45]

Ennek megfelelően tehát az Egyezmény rendszerében ugyan az előzetes döntés kezdeményezése a perbíróság által nem abszolút jog, de a kezdeményezés önkényes visszautasítása a tisztességes eljárás elvét sérti. Az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésének, illetve e cikk gyakorlatának a figyelembe vétele is arra a következtetésre vezet, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való joggal ellentétes, ha a jogerős döntés meghozatalára jogosult bíróság az uniós jogból folyó kötelezettségeit megszegve, önkényesen megtagadja az előzetes döntés kezdeményezését, és ezzel elvonja a felet a törvényes bírójától, jelen esetben az indítványozót az Európai Unió Bíróságától.

---

[42] Lásd: Osztrák Alkotmánybíróság B 2300/95-18, ***15. számú mellékletként*** csatolva.

[43] Lásd pl. az Emberi Jogok Európai Bíróságának 15669/89. számon az *FS és NS kontra Franciaország* ügyben 1993. június 28-án hozott döntését.

[44] Lásd pl. az Emberi Jogok Európai Bíróságának 43454/98. számon a *Lambert Bakker kontra Ausztria* ügyben, 2002. június 13-án hozott döntését, melyben a bíróság rámutatott: *„A Bíróság emlékeztet arra, hogy az Egyezmény nem biztosít jogot arra, hogy a fél ügyét az EK Szerződés 177. cikke alapján Európai Közösségek Bírósága elé terjesszék előzetes döntéshozatali eljárás céljából. Mindazonáltal egy ilyen előterjesztés iránti kérelem elutasítása, amennyiben az önkényesnek mutatkozik, sértheti az eljárás tisztességességét."*

[45] Lásd pl. az Emberi Jogok Európai Bíróságának 3989/07., 38353/07. számon az *Uklens de Schooten és Rezabek kontra Belgium* ügyben 2011. szeptember 20-án hozott ítéletét, illetve 54193/07. számon a *Claus és Heike Herma kontra Németország* ügyben 2009. december 8-án hozott ítéletét.

IV. A JOGERŐS ÍTÉLET ELLENTÉTES AZ ALAPTÖRVÉNY EGYES RENDELKEZÉSEIVEL

A vonatkozó jogirodalom szerint alkotmányjogi panasz alapján induló *„eljárásra az adhat okot, ha a bíróság a jogszabályokat alaptörvény-ellenesen értelmezi és alkalmazza, és ezáltal alapjogsérelmet okoz."*[46] Ez a sérelmezett eljárásban több szempontból is megtörtént, amint azt az indítványozó az alábbiakban részletesen bemutatja:

1. A JOGERŐS ÍTÉLET ELLENTÉTES AZ ALAPTÖRVÉNY XV. CIKKÉVEL

Amint azt az indítványozó a fenti II.3.2 pontban már kifejtette, a Fővárosi Törvényszék a ***8. számú mellékletként*** csatolt, 4.Gf.76.028/2012/9. számú jogerős ítéletében a Pesti Központi Kerületi Bíróság által hozott elsőfokú ítéletét helybenhagyta. A Fővárosi Törvényszék azonban kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal **csak nagyrészt** értett egyet. Miután a Fővárosi Törvényszék nem részletezte, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság által kifejtett indokok melyikével nem értett egyet, a Fővárosi Törvényszék ítélete e vonatkozásban (is) értelmezésre szorul.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság az elsőfokú ítélet indokolásában rámutatott, hogy a felszámoló jogellenesen járt el. Miután a Fővárosi Törvényszék ezzel a megállapítással (mint a kártérítési felelősség megállapíthatóságához szükséges első feltétellel) egyáltalán nem, csak a kár bekövetkezésével foglalkozott, ez csak arra enged következtetni, hogy a Fővárosi Törvényszék ezzel a megállapítással egyetértett, hiszen ellenkező esetben nem foglalkozhatott volna a kár kérdésével, hanem az indítványozó keresetét azzal az indoklással utasította volna el, hogy a felszámoló nem járt el jogellenesen.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletének indokolásában továbbá rámutatott, hogy az indítványozó oldalán nem keletkezett kár, miután a bíróság álláspontja szerint a felszámolási kifogási eljárásokban elutasított díjigény más perben kártérítési igényként való érvényesítésére nincs jogi lehetőség. A Fővárosi Törvényszék ezzel a megállapítással kétséget kizáróan nem érthetett egyet, miután a kár hiányának megállapításánál nem az elsőfokú bíróság érvelésére hivatkozott, hanem ehelyett azt fejtette ki, hogy az indítványozót a felszámoló jogellenes és felróható magatartásával összefüggésben a Cstv. 54. §-a alapján a felszámolási vagyont érintő kár nem érte, ezért hiányzik a kártérítési felelősség megállapíthatóságának egyik szükséges feltétele: a kár. **A Fővárosi Törvényszék ezzel tehát lényegében azt mondta ki, hogy egy felszámoló csak az olyan károkért felelős, amelyek a hitelezőt annak következtében érik, hogy az adós felszámolási eljárásba bevont vagyona csökkent. Ez pedig nem kevesebbet jelent, mint a felszámoló gyakorlatilag teljes felelőtlenségét, azt, hogy egy felszámoló tevékenysége során következmények nélkül kárt okozhat harmadik személyeknek (ideértve a hitelezőket) mindaddig, amíg az adós gazdálkodó szervezet vagyonát e károkozás nem érinti.**

A jogerős ítélet e körben elsődlegesen szöges ellentétben áll a vonatkozó jogirodalomban és ítélkezési gyakorlatban képviselt állásponttal. Utóbbi ugyanis nem tartalmaz olyan korlátozást, amely a felszámoló felelősségét kizárólag az olyan magatartásokra szűkíti le, amelyek a felszámolási vagyont csökkentik: *„A felszámoló szervezet a tevékenységével összefüggésben harmadik személynek okozott károkért a Ptk. 339. §-ában foglaltak szerint a polgári jogi kártérítési felelősség általános szabályai szerint felel. ... Tartalmában nincs a Ptk. 339. §-ában foglaltaktól eltérő felelősségi szabály, amely lehetővé tenné, hogy a felszámoló által okozott károkért más lenne köteles helytállni. ... A kifejtetteket nem érinti az sem, hogy a csődtörvény 54. §-a a felszámoló felelősségével kapcsolatos szabályokat állapít meg, ugyanis ezek a szabályok a Ptk.-ban foglaltakhoz képest nem tartalmaznak semmilyen többlettényállást. ... A Cstv. 54. §-ának első és második mondata szerint a felszámoló a felszámolás során az adott helyzetben általában elvárható gondossággal köteles eljárni. A kötelezettségeinek*

[46] Lásd: Somody Bernadette, Szabó Máté Dániel, Vissy Beatrix: Az alapjogi bíráskodás kézikönyve, HVG Orac, Budapest, 2013, 76. msz.

megszegésével okozott kárért a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint felel. Látható, hogy ez a rendelkezés tehát nem tartalmaz semmiféle többletelemet, csupán a Ptk. 339. §-ában foglaltakat ismétli meg. ... A Cstv. 54. §-ának harmadik mondata szerint a felszámoló felelőssége az adósnak a felszámolás kezdő időpontjában meglévő - illetve a felszámolás alatt szerzett - vagyonára terjed ki. Ez a mondat szintén megtévesztő. A kártérítési felelősség általános szabályaiból következik, hogy a felszámoló károkozása esetén a teljes kárt köteles megtéríteni, tehát a hivatkozott rendelkezés semmiképpen sem fogható fel valamiféle felelősségkorlátozó rendelkezésnek."[47]

A vonatkozó bírói gyakorlat szintén alátámasztja azt, hogy a Cstv. rendelkezéseibe ütköző felszámolói mulasztás a felszámoló kártérítési felelősségét igenis megalapozza. A Legfelsőbb Bíróság például akként foglalt állást, hogy *„a felszámoló elmulasztotta közölni a gazdálkodó szervezet vagyonának részeként azt a mintegy 400 millió Ft-nyi készpénzt, amely az adós számlájára a tájékoztatást megelőző egy hónapban folyt be, s amely a felperes hitelezői igényének teljes kielégítését lehetővé tette. Az alperesnek e magatartását a Cstv. 5. § (1) bekezdésének a) pontja és 54. §-a alkalmazásával helytállóan minősítette olyan jogellenes és felróható magatartásnak, amely alapul szolgál a kártérítési felelősségének megállapítására."*[48] *„Amennyiben ... a felszámoló ... harmadik személynek a felróható magatartásával kárt okoz, e kárért a ... a polgári jogi szerződésen kívüli kártérítési felelősség szabályai szerint közvetlenül tartozik helytállással."*[49] *„A felszámolónak nincs joga arra, hogy mint felszámoló egy korábban elismert, de utóbb vitatott hitelezői igényt a nyilvántartásból törölje, hanem azt elbírálás végett a felszámolást elrendelő bíróságnak kell haladéktalanul megküldenie. ... E vonatkozásban az alperes jogszabálysértően járt el, ami adott esetben kártérítési felelősségét is megalapozhatta volna."*[50]

A Fővárosi Törvényszék a fentiek alapján tehát teljesen helytelenül értelmezi, sőt gyakorlatilag teljes mértékben figyelmen kívül hagyja a Ptk. 339. §-ának azon alapelvét, miszerint a károkozó fél az általa jogellenesen okozott károkért helytállni tartozik. A Cstv. 54. §-a ez alól kivételt nem fogalmaz meg egy felszámoló részére, sokkal inkább egy olyan további jogalapot és gondossági mércét teremt, amely alapján – többek között, de semmiképp sem kizárólag – egy felszámoló kártérítésre kötelezett. A Fővárosi Törvényszék azonban úgy gondolja, hogy egy felszámoló alapvetően nem tartozik felelősséggel a Ptk. 339. §-a alapján, és ezzel az állandó ítélkezési gyakorlattal teljesen ellentétes álláspontot képviselt. A Fővárosi Törvényszék fentiek szerinti jogértelmezése és -alkalmazása egyértelműen és objektíve téves, továbbá teljességgel nélkülözi az ügy érdemi vizsgálatát. A Fővárosi Törvényszék az általa adott jogértelmezést egyáltalán nem indokolja, és semmilyen további hivatkozással nem támasztja alá, csupán általánosságban utal arra, hogy az adós vagyonában beállott értékcsökkenés hiányában a felszámoló hitelezővel szembeni kártérítési felelőssége kizárt. Megállapítható a fentiek szerint az is, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemével nyilvánvalóan ellentétes.

Az indítványozó természetesen tisztában van azzal, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság (a német Szövetségi Alkotmánybírósághoz hasonlóan) nem léphet fel a rendes bírósági szervezet feletti „szuperbíróságként", és a peres félnek adott esetben téves jogerős bírói ítéleteket, továbbá adott esetben az uralkodó állásponttal ellentétes ítéleteket is tudomásul kell vennie (ha azok jogi érvekkel egyébként megfelelően alátámasztottnak tűnnek). Az indítványozó továbbá nem várja, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság az egész jogerős ítéletet tartalmi szempontból vizsgálja, mivel az indítványozó számára az is világos, hogy ez nem tartozik a Tisztelt Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörébe.

Az indítványozó mindössze arra vonatkozó állásfoglalást vár a Tisztelt Alkotmánybíróságtól, hogy alkotmányjogi szempontból kívánatos, illetve elfogadható-e egy olyan jogfejlődés, ami azt eredményezné, hogy egy felszámoló harmadik személyeknek (különösen hitelezőknek) a tevékenysége során mindenfajta kockázat nélkül kárt okozhat mindaddig, amíg a felszámolás alatt álló

---

[47] Kiss Gábor: A felszámoló kártérítési felelőssége (GJ, 2009/10., 15-18. o.)
[48] Lásd a BH2009. 185. számon közzétett döntést.
[49] Lásd a BDT2000. 98. számon közzétett döntést.
[50] Lásd a BDT2003. 783. számon közzétett döntést.

adós gazdálkodó szervezet vagyonát nem csökkenti. Az indítványozó álláspontja szerint egy ilyen jogértelmezés a fentebb (III.1. pontban) bemutatott elvek alapján ebben a formában nyilvánvalóan tarthatatlan és téves, így egy ilyen döntés csak önkényesnek minősíthető:

A jelen ügyben ugyanis nem pusztán arról van szó, hogy a bíróság jogerős ítéletében valamely jogszabály téves értelmezése vagy alkalmazása folytán az egyik fél számára nem megfelelő eredményre jut, és emiatt az ítélet a pervesztes fél számára sérelmes. A Fővárosi Törvényszék ítélete jelen esetben ugyanis olyan súlyos és durva jogértelmezési és -alkalmazási hibában szenved, amely miatt a fentiek fényében az Alaptörvényt meghatározó elvek racionális figyelembe vétele esetén nyilvánvalóan tarthatatlan és összeegyeztethetetlen az igazságosság gondolata által vezérelt bármiféle szemlélettel. A jogerős ítélet jogilag semmilyen szempont alapján nem képviselhető, mivel teljességgel félreérti az alkalmazandó jogszabályokat (nevezetesen a Ptk. 339. §-ban rögzített kártérítés szabályait), illetve – pontosabban fogalmazva – annyira félreérti, hogy indokolás nélkül, mindenfajta érdemi vizsgálatot, illetve mérlegelést mellőzve nem is alkalmazza ezen objektíve egyértelműen alkalmazandó jogszabályokat. Ezért fel sem merülhet a kérdés, vajon a Fővárosi Törvényszék a jogi hátteret behatóan vizsgálta-e (és ezt követően „csak" téves értelmezésre jutott), és ezért álláspontja nem nélkülözne mindenfajta objektív alapot. Ennek következményeként az ítélet egyértelműen téves megállapításokat tartalmaz.

A Fővárosi Törvényszék azon megállapítása, miszerint egy felszámoló csak a Cstv. 54. §-ában rögzített feltételek bekövetkezése esetén tartozik kártérítési felelősséggel, tehát egyáltalán nem érthető, jogilag semmilyen szempont alapján nem képviselhető. Miután a Fővárosi Törvényszék egyáltalán nem indokolja, illetve magyarázza meg, hogy miért nem alkalmazható a Ptk. 339. §-a, ez csak arra enged következtetni, hogy az ügytől idegen mérlegelési szempontokon nyugszik. A jogerős ítélet emiatt nyilvánvalóan ellentétes azzal a magyar alkotmányjogban is egyértelműen érvényesülő alapelvvel, hogy a jogszabályokat mindenkire alkalmazni kell, mivel a Fővárosi Törvényszék az egyértelműen alkalmazandó (és nevezetesen az egyetlen alkalmazandó) jogi normát, a Ptk. 339. §-át indokolás nélkül nem tartja alkalmazhatónak, illetve alkalmazandónak. Ezért az ítélet nyilvánvalóan objektíve önkényesnek és tarthatatlannak minősül, ami ennyiben alaptörvény-ellenessé teszi a jogerős ítéletet, tekintettel arra, hogy az az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésébe ütközik a fent előadottak szerint.

A jelen esetben tehát nem egy bíróság egyszerű jogértelmezési vagy jogalkalmazási hibájáról van szó, ahol egy bíróság megfelelő indokolás mellett téves vagy a korábbi bírói gyakorlattól eltérő következtetéseket von le egy konkrét ügy vonatkozásában, hanem sokkal inkább az indítványozó alapjogait sértő eljárással állunk szemben. Ezért az indítványozó véleménye szerint egy ilyen esetben a tisztelt Alkotmánybíróságnak csak az lehet a feladata, hogy ilyen nyilvánvaló hibákat kiküszöböljön azzal, hogy az ítéletet megsemmisíti.

Az indítványozó továbbá hangsúlyozza, hogy a Fővárosi Törvényszék a fentiek szerint objektíve önkényes és teljesen téves jogértelmezése folytán elmulasztotta azoknak az uniós jogi szempontból is releváns kérdéseknek a vizsgálatát, amelyeket az indítványozó a per során felvetett. Ebből kifolyólag a Fővárosi Törvényszék nem látta szükségét annak, hogy az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen. Ez szintén olyan objektíve téves jogalkalmazásnak tekintendő, amely az Alaptörvény XV. cikke megsértésének minősül, és megalapozza a törvény előtti egyenlőség elve megsértésének megállapítását. A Fővárosi Törvényszék ezzel az eljárásával továbbá egyúttal megfosztotta az indítványozót törvényes bírájától és megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, amint azt az indítványozó az alábbi IV.2. pontban részletesen bemutatja.

2. A JOGERŐS ÍTÉLET ELLENTÉTES AZ ALAPTÖRVÉNY XXVIII. CIKKÉVEL

2.1. Az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme

A jelen esetben a Fővárosi Törvényszék az – elsődleges uniós jogként közvetlenül alkalmazandó – EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdését és a Pp. 155/A. §-át alaptörvény-ellenesen értelmezte és

alkalmazta azzal, hogy az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az ügy összes körülményeire és az indítványozó erre vonatkozó kérelmeire tekintet nélkül, önkényesen elmulasztotta. A Fővárosi Törvényszék ezen eljárásával az indítványozót elvonta törvényes bírájától, az Európai Unió Bíróságától. Ezért a jogerős ítélet az indítványozó álláspontja szerint alaptörvény-ellenes, mivel sérti az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdésében rögzített, tisztességes eljáráshoz való jogát.

Függetlenül attól, hogy az indítványozó álláspontja szerint a jogerős ítélet maga anyagi, szakjogági szempontból is alapvetően téves, az indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszban azokra az alapjogi szempontból fennálló hiányosságokra kíván rámutatni, amelyek folytán a jogerős ítélet az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát sérti, mivel az indítványozót elvonta törvényes bírájától.

Egy fontos, az ügy elbírálását érdemben befolyásoló eljárási szabály figyelmen kívül hagyása az eljáró bíróság részéről a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének tekintendő, mely az ily módon tisztességtelennek minősülő eljárásban hozott határozat alkotmányellenességét eredményezi. Az előzetes döntés kérelmezésére vonatkozó, az EUMSZ 267. cikk 3. bekezdésében foglalt kötelezettség mindenképpen ilyen, az ügy érdemi elbírálását befolyásoló eljárási szabály, melyet köteles figyelembe venni az a bíróság, melynek határozata ellen nincsen jogorvoslati lehetőség. Ez a kötelezettség nem pusztán a Pp. 155/A. § (1) bekezdéséből következik, mely kifejezetten felhívja az EUMSZ szabályait az előzetes döntés kezdeményezésével kapcsolatban. A 72/2006. (XII. 15.) AB határozat értelmében ugyanis az Európai Közösségek alapító és módosító szerződései (így ma az EUMSZ is) az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából nem nemzetközi szerződések, e szerződések mint elsődleges jogforrások közösségi jogként a belső jog részei.[51] Így tehát közvetlenül az uniós jog alapján is köteles az eljáró bíróság – egyebek mellett – az előzetes döntéshozatal kérésére vonatkozó kötelezettséget betartani. Ha pedig e kötelezettségének nem tesz eleget, akkor ezzel megsérti a fél tisztességes eljáráshoz való jogát.

2.2. A Fővárosi Törvényszék alapjogot sértő módon elmulasztotta az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését

a) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztása az uniós jog egyértelmű szabályai ellenére

Amennyiben a jelen ügyben a Fővárosi Törvényszék az indítványozó által az eljárás során előadottakkal bármely okból nem értett egyet, úgy az eljárás során alkalmazandó magyar jogszabályok kapcsán releváns uniós jogi szabályozásra is figyelemmel köteles volt az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, amint azt az indítványozó fellebbezése 2.3. pontjában, valamint a ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő irat 5.2. pontjában részletesen előadta. E kötelezettsége az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdése alapján állt fenn, figyelemmel arra, hogy a Fővárosi Törvényszék a jelen ügyben olyan bíróságnak minősül, amelynek határozatai ellen a magyar jog értelmében nem volt jogorvoslati lehetőség. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek nem volt helye. Mivel pedig a jelen ügyben a pertárgyérték (és ebből következően a jogorvoslati eljárásban vitatott, illetve vitatható érték) nem haladja meg a hárommillió forintot, így a jelen ügyben a Pp. 271. §-ának (2) bekezdése alapján a törvény erejénél fogva a felülvizsgálat lehetősége is kizárt volt.

Tekintettel arra, hogy az EUMSZ 267. cikkében, illetve az Európai Unió Bíróságának releváns, az indítványozó fellebbezésének 2.3. pontjában, illetve a ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő irat 5.2. pontjában részletesebben ismertetett ítélkezési gyakorlatában kimunkált feltételek fennálltak, a Fővárosi Törvényszék e kötelezettsége alól nem mentesülhetett. Mivel pedig az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó

[51] 72/2006. (XII. 15.) AB, ABH 2006, 819, 861.

kötelezettségének a vonatkozó előírások ellenére nem tett eleget, ezzel elvonta az indítványozót törvényes bírájától, illetve megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.

Az előzetes döntéshozatal mellőzésére a Fővárosi Törvényszéknek ugyanis csakis akkor lett volna lehetősége, ha az Európai Unió Bíróságának által a *CILFIT* ügyben lefektetett feltételek fennállnak, nevezetesen: az eljáró bíróság azt állapítja meg, hogy (i) a felmerült kérdés nem releváns, vagy (ii) a szóban forgó uniós jogi rendelkezést az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy (iii) az uniós jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár. Kizárólag e feltételek teljesülése esetén tekinthet el ugyanis a nemzeti bíróság attól, hogy ezt a kérdést az Európai Unió Bírósága elé terjessze, és válaszolhatja meg azt saját felelősségére.

Az indítványozó azonban hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben a bíróság – legkésőbb a Fővárosi Törvényszék – nem tekinthetett volna el az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésétől, miután

(i) a felmerült kérdések igen relevánsak az adott eljárásokban, miután az eljárások elbírálása alapjaiban függött e kérdések megválaszolásától;

(ii) az Európai Unió Bírósága az ügy érdeméhez tartozó releváns jogkérdésben még nem foglalt állást;[52]

(iii) a kérdéses jogszabályi rendelkezések eljáró bíróságok általi értelmezése pedig az indítványozó által előadottak szerint az uniós jogba ütközik és eszerint megállapítható, hogy az uniós jog helyes alkalmazása az ügy érdemében, azaz a [redacted] mint felszámoló kártérítési felelősségét illetően nem volt olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár.

Mindezek értelmében tehát a Fővárosi Törvényszéknek mint utolsó fokon eljáró bíróságnak a jogerős ítélet meghozatala előtt az indítványozó által javasolt vagy azokkal lényegében megegyező tartalmú kérdésekben kellett volna az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményeznie.

Az indítványozó nyomatékosan felhívja a figyelmet arra, hogy az általa előzetes döntéshozatali eljárás céljából előterjeszteni javasolt kérdések semmilyen formában nem irányultak arra, hogy az Európai Unió Bírósága

- a jelen jogvita eldöntése szempontjából releváns magyar jogszabályok értelmezéséről, vagy
- azok uniós joggal való összeegyeztethetőségéről, illetve
- a releváns uniós jogszabályoknak a jelen jogvita alapjául szolgáló tényállásra történő alkalmazásáról

döntsön.

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatának megfelelően az indítványozó azt javasolta, hogy az eljáró bíróság az Európai Unió Bírósága elé absztrakt módon megfogalmazott kérdéseket terjesszen, amelyek lényegében az uniós jogi rendelkezések értelmezésére irányulnak annak érdekében, hogy a jelen konkrét ügyben a döntést lehetővé tegyék a Fővárosi Törvényszék számára. Az indítványozó ezért egy olyan megfogalmazást javasolt, amely alkalmas arra, hogy az Európai Unió Bírósága olyan választ adjon, amely valamennyi uniós tagállam jogrendjében alkalmazható.

[52] Ez a kijelentés természetesen nem vonatkozik az Európai Unió Bíróságának az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó joggyakorlatára, mivel az már évtizedek óta egységes és egyértelmű, azt az indítványozó az álláspontjának további alátámasztása végett idézte.

Az Európai Unió Bírósága ugyanis akként jár el, hogy *„a teljes, tagállami bíróság által felterjesztett anyagból, különösen az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés indokolásából kifejti a közösségi jog azon elemeit, amelyek a jogvita tárgyára figyelemmel értelmezésre szorulnak."*[53] Az Európai Unió Bírósága a neki feltett kérdéseket gyakran oly módon értelmezi át, hogy az által a kérdést feltevő bíróság a vonatkozó uniós jogi szabály olyan értelmezését kapja, amit a belső jog alkalmazására vonatkoztatni tud, a tagállami bíró pedig így kerül abba a helyzetbe, hogy az adott belső jogszabályt a konkrét ügyre nem alkalmazhatónak mondhassa ki, vagy azt figyelmen kívül hagyhassa.[54]

Az Európai Unió Bírósága tehát, amennyiben úgy értékeli, hogy egy elé terjesztett kérdést nem kellően absztrakt módon fogalmaztak meg, az elé terjesztett bírósági iratból fogja megállapítani, hogy mely uniós jogszabályok mely értelmezéséről van szó, hogy ily módon lehetővé tegye a tagállami bíróság számára a jogvita eldöntését. Az Európai Unió Bírósága ezzel szemben egy álláspontja szerint nem kellően absztrakt módon megfogalmazott kérdést kizártságra hivatkozással nem fog elutasítani.[55]

Ennek alapján tehát a tagállami bíróság – jelen esetben a Fővárosi Törvényszék – nem róhatja az indítványozó terhére, hogy egy olyan előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló kérdést, amelyet szükség esetén az Európai Unió Bírósága maga megfelelően átfogalmaz, alkalmatlan formában fogalmazott meg, és nem alapozhatja erre az előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló kérelem kizártságát, illetve elutasítását. Az EUMSZ 267. cikkének megfelelően e körben csupán az indítványozó javaslatairól lehet szó, amelyeket tehát nem lehet önmagában a megfogalmazás nem megfelelő voltára hivatkozással elutasítani, amennyiben egyébként az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei adottak, mivel a kérdést végső soron minden esetben az azt előterjesztő tagállami bíróságnak kell megfogalmaznia, amint az egyébként a Pp. 155/A. §-ából is kitűnik.

Amint azt az indítványozó a fenti II.3.2. pontban már bemutatta, a Fővárosi Törvényszék az előzetes döntéshozatali eljárás céljából felterjesztendő kérdések fél általi esetleges nem megfelelő megfogalmazása tárgyában javasolt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését azzal az indokolással utasította el, hogy az Európai Unió Bírósága ebben a kérdésben már döntött. **Ez ugyan alapvetően igaz,[56] azonban egyúttal azt is jelenti, hogy nem eshet a fél terhére, ha adott esetben a bíróság álláspontja szerint nem megfelelő kérdést fogalmaz meg.** Az előzetes döntéshozatali eljárás céljából felterjesztendő kérdéseket ugyanis a tagállami bíróság (vagy maga az Európai Unió Bírósága) átfogalmazza akként, hogy azok megfelelően elbírálhatóak legyen. **Mindazonáltal az indítványozó által felterjeszteni kért másik, nevezetesen az ügy érdemére tartozó (a felszámoló kártérítési felelősségét érintő) kérdés vonatkozásában a Fővárosi Törvényszék éppen azzal az indokolással tagadta meg az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, hogy a kérdés arra irányul, hogy az Európai Unió Bírósága állapítsa meg a magyar jogszabályoknak az uniós joggal való összhangjának hiányát.**

A Fővárosi Törvényszék indokolása tehát nyilvánvalóan körben forgó érvelést tartalmaz. Egyfelől az egyik kérdés (az előzetes döntéshozatali eljárás keretében feltenni javasolt kérdések megfogalmazása) tekintetében elutasítja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kérelmet azzal az – egyébként helyes – indokkal, hogy a kérdés vonatkozásában az Európai Unió Bírósága már hozott olyan döntést, amely az

---

[53] Lásd az Európai Unió Bíróságának 20/87. számon a *Gauchard* ügyben hozott ítéletét, EBHT 1987, 4879-4895. o.

[54] Osztovics András (szerk.): Az Európai Unió alapító szerződéseinek magyarázata. Budapest, CompLex kiadó, 2008, 1. kötet, 1472-1473. o.; Kende Tamás, Szűcs Tamás (szerk.): Európai közjog és politika. Budapest, Osiris Kiadó, 2005, 405. o.

[55] Lásd az újabb ítélkezési gyakorlatból a C-465/11. számon a *Forposta SA és ABC Direct Contact sp. z o.o. kontra Poczta Polska SA* ügyben 2012. december 13-án hozott ítélet 22. pontját.

[56] Lásd a *Forposta SA és ABC Direct Contact sp. z o.o. kontra Poczta Polska SA* ügyben hozott ítéletet.

indítványozó álláspontját támasztja alá. Másfelől azonban a másik (az ügy érdemére vonatkozó) kérdés tekintetében pontosan ezzel ellentétes érveléssel tagadja meg az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, mikor arra hivatkozik, hogy a kérdés megfogalmazása nem megfelelő, mivel állítólag arra irányul, hogy az Európai Unió Bírósága állapítsa meg, hogy a vonatkozó magyar jog nem áll összhangban az uniós joggal.

A Fővárosi Törvényszék fenti érvelése objektíve és teljes mértékben téves. Az ugyanis arra enged következtetni, hogy a Fővárosi Törvényszék félreértelmezi az előzetes döntéshozatali eljárás szabályait akként, hogy az alapján az Európai Unió Bírósága megállapíthatná az uniós jog és a tagállami jog összhangjának hiányát és azt, hogy a tagállami jog egy adott ügyben nem alkalmazható. Ez azonban nyilvánvalóan egyedül a konkrét ügyben a tagállami bíróság feladata. Csakis a tagállami bíróság jogosult ugyanis arra, hogy az uniós jog alkalmazási elsőbbségét figyelembe véve adott esetben a tagállami jogi norma konkrét ügyben való alkalmazását mellőzze.

Az Európai Unió Bírósága azonban már évtizedek óta rögzült ítélkezési gyakorlata alapján mindig arról dönt, hogy az uniós jogot miként kell értelmezni, és hogy a konkrét uniós jogi szabály alkalmazásával összeegyeztethetetlen egy bizonyos szabályozást tartalmazó tagállami jogszabály (mégpedig általában, nem pedig egy konkrét pl. magyar jogszabályra vetítve). Vitán felül áll az uniós jogban, hogy az Európai Unió Bírósága minden esetben az uniós jog értelmezését végzi, már csak amiatt is, mert az általa adott válasznak valamennyi tagállam bírósága számára alkalmazhatónak kell lennie. Az Európai Unió Bírósága ennek folytán ügyben adott – az egyébként is eleve ily módon vagy ehhez hasonlóan megfogalmazott kérdésre – olyan választ, miszerint valamely uniós jogszabályt úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes egy bizonyos tagállami szabályozás.[57]

Az adott norma konkrét ügyre való alkalmazása az előzetes döntéshozatal iránti kérdést előterjesztő bíróság feladata marad. Éppen ezért az előzetes döntéshozatali ügyekben az ítéletek első része mindig a releváns tagállami jogot írja le, majd absztrakt formában (nem pedig a szóban forgó, konkrét tagállami jogszabályra hivatkozással) tartalmaz megállapításokat arra vonatkozóan, hogy az uniós jogot miként kell értelmezni, lehetővé téve ezzel az ügyben eljáró tagállami bíróság számára, hogy a tagállami jogszabálynak az uniós joggal való összhangját (vagy annak hiányát) megítélhesse és a tagállami jogszabály alkalmazhatóságáról döntsön az előtte folyamatban lévő ügyben.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a Fővárosi Törvényszék jelen ügyben adott jogértelmezése teljes mértékben ellentétes az uniós jog tételes szabályaival, valamint az évtizedek óta rögzült vonatkozó európai bírósági gyakorlattal. Az indítványozó által feltett kérdések vonatkozásában ugyanis a Fővárosi Törvényszék nem tagadhatta volna meg az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. Az indítványozó hangsúlyozza, hogy a fent bemutatott, körben forgó érveléssel a Fővárosi Törvényszék nemcsak az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt, tisztességes eljáráshoz fűződő jogát, hanem egyúttal az Alaptörvény XV. cikkében foglalt, törvény előtti egyenlőség elvét is megsértette.

b) **Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztása az indítványozó alapjogát sérti**

Az indítványozó álláspontja szerint a jelen ügyben minden további nélkül alkalmazhatók azok a német Szövetségi Alkotmánybíróság által – részben fentebb idézett állandó ítélkezési

[57] Lásd pl. a C-618/10. számon a *Banco Español de Crédito SA kontra Joaquín Calderón Camino* ügyben 2012. június 14-én hozott ítélet rendelkező részét.

gyakorlatában[58] – lefektetett elvek, amelyek alapján meghatározható, hogy mely esetekben minősül alaptörvény-ellenesnek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztása az utolsó fokon eljáró bíróság által.[59]Eszerint hatásköri normák értelmezése és alkalmazása akkor alaptörvény-ellenes, ha ez az Alaptörvényt meghatározó elvek racionális figyelembe vétele esetén nem tűnik érthetőnek, vagy az nyilvánvalóan tarthatatlan. A bíróság döntése ilyen esetben önkényesnek és emiatt alaptörvény-ellenesnek minősül. Ennek alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kötelezettség megsértése révén az érintett felet elvonják a törvényes bírájától, ha

(i) az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata még nem alakult ki vagy az nem adott kimerítően választ a releváns kérdésekre, az Európai Unió Bírósága általi jogfejlesztés pedig nem csupán távoli lehetőségként tűnik fel;

(ii) az eljáró bíróság elfogadhatatlan módon túllépi az őt az eljárás kezdeményezése tekintetében megillető hatáskört, mivel az eljáró bíróság által elfoglalt álláspontal szemben egyértelműen preferálni kell a lehetséges ellentétes álláspontokat;

(iii) az eljáró bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az uniós jogi kérdés – álláspontja szerint fennálló – jelentősége, továbbá annak ellenére nem veszi egyáltalán fontolóra, hogy neki magának is kétségei vannak a kérdés helyes megválaszolása terén;

(iv) az eljáró bíróság kizárólag nemzeti mérce szerint, az európai ítélkezési gyakorlattal való mindenféle egyeztetés nélkül válaszol meg egy uniós jogilag releváns, vitás kérdést;

(v) az eljáró bíróság nem győződött meg arról, hogy a kérdés megválaszolása a többi tagállam bíróságai és az Európai Unió Bírósága számára is ugyanannyira bizonyos;

(vi) ha az eljáró tagállami bíróság olyan megoldást alakít ki, mely nem vezethető vissza az Európai Unió Bíróságának fennálló joggyakorlatára, és nem felel meg egy egyértelmű jogi helyzetnek sem;

(vii) az eljáró bíróság átlátható ok nélkül eltekint attól, hogy a vonatkozó uniós jog értelmezésével foglalkozzon, egyúttal elutasítja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, így a döntés alkotmányossági kontrollja nem lehetséges.

A jelen esetben a Fővárosi Törvényszék elutasító döntése a fentiek fényében önkényesnek, ezért alaptörvény-ellenesnek minősül. Az Európai Unió Bírósága az indítványozó által feltenni javasolt kérdések tárgyában még nem határozott, az Európai Unió Bírósága általi jogfejlesztés lehetősége pedig egyáltalán nem tűnik távolinak. A Fővárosi Törvényszék mint utolsó fokon eljáró bíróság elfogadhatatlan módon túllépte az e tekintetben őt megillető hatáskörét, mert – az első- és másodfokú eljárásban – az ügy eldöntése szempontjából releváns uniós jogi kérdés megválaszolása körében a bíróság által elfoglalt álláspont helyett egyértelműen preferálni kell az indítványozó által is felvázolt lehetőséget. Hogy az eljáró bíróság az uniós jogilag releváns kérdést megfelelően megválaszolja, azt feltételezi, hogy az eljáró bíróság megfelelően megismerte az uniós jogilag releváns előírásokat. A Fővárosi Törvényszék a jelen ügy szempontjából releváns uniós jogi kérdést nem elfogadható módon válaszolta meg, mivel az ügyben nem láthatók olyan ténybeli és jogi következtetést engedő körülmények, amelyek alapján az uniós jog Törvényszék általi értelmezése és alkalmazása az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával és a hagyományos értelmezési módszereknek és alapelveknek megfelelne.

A Fővárosi Törvényszék az általa – kizárólag a magyar jog alapján – elfoglalt, egyébként téves álláspont folytán nem is vette fontolóra az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését: a felmerült kérdések érdemi vizsgálatától egy igen rövid, általános megállapításokra szorítkozó indokolás alapján teljesen elzárkózott. A Fővárosi Törvényszék a fentiek miatt továbbá egyetlen pontban sem tért ki arra, hogy az indítványozó által felvetett

[58] Lásd az 1 BvR 230/09 sz. határozatában kifejtetteket a fenti III.2.2.a) pontban.
[59] Lásd fent a III.2.2.b) (i) pontot.

kérdések megválaszolása olyannyira egyértelmű, hogy azokat minden bizonnyal más tagállamok felsőbíróságai, illetve az Európai Unió Bírósága is hasonlóképp válaszolnák meg. A Fővárosi Törvényszék álláspontja olyan megoldást tükröz, amely semmilyen formában nem vezethető vissza az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatára (amennyiben ugyanis létezne olyan európai bírósági gyakorlat, amely a Fővárosi Törvényszék álláspontját alátámasztja, arra a Fővárosi Törvényszék minden bizonnyal utalt volna). Végül, a jogerős ítéletben hiányzik azoknak az okoknak a közlése is, amelyek lehetővé teszik a döntés alkotmányjogi szempontból történő ellenőrzését. A Fővárosi Törvényszék indokolása mindössze annyit tartalmaz, hogy az Európai Unió Bíróságának döntése irreleváns, mivel annak tartalmától függetlenül nem állnak fenn a felszámolói kártérítési felelősség feltételei.

A fentieket támasztja alá az is, hogy a Fővárosi Törvényszék láthatóan nem is törekedett arra, hogy a releváns uniós jogot megismerje és alkalmazza, hanem az indítványozó előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmeit azzal az egyszerű indokolással utasította el, hogy bármilyen módon is döntene az Európai Unió Bírósága, annak a jelen ügyre nem lenne kihatása. Ez az álláspont azonban az indítványozó által a perben, illetve a jelen alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint nyilvánvalóan nem lehet helytálló, a Fővárosi Törvényszék eljárása pedig a fentiekben kifejtettek szerint önkényes és alaptörvény-ellenes. Azzal ugyanis, hogy a Fővárosi Törvényszék az uniós jog kötelező szabályai és az Európai Unió Bíróságának egyértelmű és állandó ítélkezési gyakorlata ellenére nem kezdeményezte az ügyben előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását, megakadályozta, hogy az indítványozó ügyében az erre hatáskörrel rendelkező bíróság, az Európai Unió Bírósága eljárjon. Ezzel a Fővárosi Törvényszék az indítványozót elvonta törvényes bírájától, ami a fent előadottak szerint az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát sérti.

3. AZ ALAPTÖRVÉNY-ELLENESSÉG A BÍRÓI DÖNTÉST ÉRDEMBEN BEFOLYÁSOLTA

3.1. A törvény előtti egyenlőség elvének a jogerős ítéletet érdemben befolyásoló megsértése

A Fővárosi Törvényszék által követett, a fentiek szerint objektíve önkényes jogértelmezése és -alkalmazása – mint az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében foglalt, törvény előtti egyenlőség elvébe ütköző, és emiatt alaptörvény-ellenes eljárás – érdemben befolyásolta a jogerős ítéletet. Amennyiben ugyanis a Fővárosi Törvényszék az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében foglalt, törvény előtti egyenlőség elvét tiszteletben tartó módon értelmezi és alkalmazza a felszámolók által szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó jogszabályokat (különösen a Ptk. 339. §-át, illetve a Cstv. 54. §-át), figyelemmel a perbeli tényállásra és a felek előadásaira is, nem hozhatta volna meg a perben született ítéletet az abban foglalt tartalommal.

Ennek keretében a Fővárosi Törvényszék nem mondhatta volna ki azt elvi éllel, hogy a felszámoló csak az olyan károkért felelhet, amelyek a hitelezőket annak folytán érik, hogy a felszámoló az adós vagyont csökkentő magatartást tanúsít. A Cstv. 54. §-a ugyanis a jelen perben helyes értelmezés szerint nem a felszámoló felelősségét kizáró rendelkezésként, hanem a felszámolóktól elvárható magatartást megkövetelő jogszabályként alkalmazandó, hiszen az indítványozó nem az [redacted]t mint adós vagyonának csökkenésére hivatkozva támasztott igényt a [redacted]-szal szemben. A Fővárosi Törvényszéknek érdemben kellett volna vizsgálnia az indítványozó által előadott tényeket (ti. a [redacted] súlyosan jogszabálysértő, az indítványozót károsító magatartását), illetve azok bizonyítékait, továbbá az indítványozó által felhozott jogi érvelésre is figyelemmel (amely a Cstv. 54. §-a szerinti gondossági mérce alapul vételével a [redacted] mint felszámoló Ptk. 339. § szerinti kártérítési felelősségét alapozza meg) – szükség esetén az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását követően – kellett volna meghoznia döntését a [redacted] mint felszámoló által elkövetett jogsértések miatt fennálló kártérítési felelősségét illetően. Mindezt azonban a Fővárosi Törvényszék elmulasztotta.

3.2. A tisztességes eljáráshoz való jognak a jogerős ítéletet érdemben befolyásoló megsértése

A Fővárosi Törvényszék mint az adott ügyben legmagasabb fokon eljáró nemzeti bíróság az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdése alapján köteles lett volna előzetes döntést kérni az Európai Bíróságtól, hiszen olyan ügydöntő, az uniós jog értelmezésével összefüggő kérdés volt az eljárás tárgya, amelyről való döntés az Európai Bíróság hatáskörébe tartozik. A Fővárosi Törvényszék ennek a kötelezettségének az uniós jog önkényes figyelmen kívül hagyásával, olyan indokolással nem tett eleget, ami nyilvánvaló ellentétben van az Európai Unió jogával. Ezért a Fővárosi Törvényszék által az eljárásban meghozott jogerős ítélet sérti az Indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát.

Az indítványozó alapjogának sérelme azért következett be, mert a jogvitában nem kezdeményezték az Európai Unió Bíróságának az EUMSZ 267. cikk 3. bekezdése szerinti eljárását, a kérelmező alkotmányos jogai sérültek, mivel a kérelmezőt megfosztották attól a jogától, hogy ügyében az Európai Unió Bírósága mint törvényes bíróság járjon el. Azáltal, hogy a fent kifejtett jogi kérdésekben nem kezdeményezte az Európai Unió Bíróságának eljárását, a végső fokon eljáró bíróság jogtalanul értelmezett olyan uniós jogi előírásokat, melyeket az Európai Unió Bírósága még soha nem értelmezett, mivel az uniós jog értelmezése tekintetében kizárólagos kompetenciával elismerten az Európai Unió Bírósága rendelkezik.

A Fővárosi Törvényszék indokolásában szereplő körben forgó érvelés, amely az egyik kérdés tekintetében elutasítja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó kérelmet azzal az indokkal, hogy a kérdés vonatkozásában az Európai Unió Bírósága már döntött, másfelől azonban éppen az ügy érdemére vonatkozó kérdés tekintetében pontosan ezzel teljesen ellentétes érveléssel tagadja meg az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését,[60] ahhoz vezetett, hogy a jelen ügyben a megfelelő hatáskörrel rendelkező és az uniós jog vonatkozásában értelmezési monopóliummal felruházott Európai Unió Bírósága nem járhatott el az indítványozó ügyében.

Amint azt az indítványozó a perben előterjesztett fellebbezése 2.1.2. pontjában, valamint a ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő irat 3. pontjában már a per során előadta, a perre irányadó Cstv. és a Ptk. szabályait úgy kell értelmezni, hogy az megfeleljen az uniós jog alapelveinek és tételes szabályainak, továbbá azok Európai Unió Bírósága által adott értelmezésének is. Ennek alapján pedig azt az eljáró bíróságoknak azt a következtetést kellett volna levonniuk, hogy az indítványozó kártérítési igénye megalapozott. Ha ugyanis a [redacted] és az elsőfokú bíróság azon érvelését fogadnánk el, miszerint egyik oldalon a bíróságok csupán szimbolikus összegű költségviselést írnak elő azt eljárást befejező határozataikban, másik oldalon azonban a másik fél jogellenes eljárása folytán keletkezett kár megtérítése kizárt – azaz a jelen esetben az indítványozó mint egy EU tagállamában székhellyel rendelkező társaság leányvállalata, illetve fióktelepe hitelezőként nem érvényesíthetne kártérítési igényt, ha egy felszámoló teljesen indokolatlanul és a vonatkozó jogszabályokkal szembe menve megtagadja a hitelezői igény nyilvántartásba vételét és ezzel egyrészt a hitelező jogos igényeinek érvényesítését akadályozza, illetve meghiúsítja, másrészt felesleges költségeket okoz –, úgy ez az értelmezés több okból is nyilvánvalóan ellentétben áll az uniós joggal, amint azt az indítványozó a fellebbezése 2.1. pontjában, valamint a ***6. számú mellékletként*** csatolt előkészítő irat 1.1., illetve 2. pontjában is részletesen előadta.

Az indítványozó végül rá kíván mutatni arra is, hogy az **Alkotmánybíróság** korábbi eseti döntésében kifejti, hogy *„**az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében (ez az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének felel meg) szabályozott általános bírói jogvédelmi garanciákat az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 6. cikk 1. pontja is megköveteli.** Az Emberi Jogok Európai Bírósága, amely az utóbbi időkben folytatott gyakorlatában fokozatosan kiterjesztette a 6. cikk 1. pontja alkalmazhatóságát Vilho Eskelinen és társai v. Finnország (Application no. 63235/00, Judgment of 19 April 2007); Iordan Iordanov és társai v. Bulgária (Application no. 23530/02, Judgment of 2 July 2009)], és a bírósághoz fordulás*

[60] Lásd fentebb a IV.2.2.a) pontban.

jogának elemét képező fair eljárásból eredő követelménynek tekinti a hatékony bírói felülvizsgálat követelményét. Nem tekinti az Emberi Jogok Európai Bírósága hatékonynak a bírói jogvédelmet akkor, ha eljárási vagy anyagi jogi akadálya van annak, hogy a bíróság önálló, érdemi vizsgálatot végezzen, a felek jogairól érdemben döntsön. [Delcourt v. Belgium, 1970. január 17. Series A no. 11.; Barbera, Messegué és Jabardo v. Spanyolország, 1988. december 6. Series A. no 285-C]"[61]

* * *

Amennyiben a Fővárosi Törvényszék (i) az indítványozó által tett előadásokat megfelelően figyelembe veszi és értékeli, valamint az irányadó jogszabályokat megfelelően, nem önkényesen és az indítványozó alapjogait sértve értelmezi, és (ii) az indítványozó által felterjeszteni javasolt kérdéseket az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás tárgyává teszi, az Európai Unió Bírósága az ügyben releváns uniós jogszabályok értelmezését elvégzi, mégpedig nagy eséllyel akként, amint azt az indítványozó is bemutatta a perben előterjesztett beadványaiban, illetve a jelen alkotmányjogi panaszban. Ez esetben azonban az indítványozó kereseti kérelme nagy valószínűséggel alapos lett volna, tehát a Fővárosi Törvényszék általi önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás, továbbá az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztása (és az ebben a két formában megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség) egyértelműen érdemben befolyásolta a per kimenetelét. Ezzel az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az Abtv. 29. §-ában foglalt feltétele teljesült.

4. AZ ÜGY KERETÉBEN ALAPVETŐ ALKOTMÁNYJOGI JELENTŐSÉGŰ KÉRDÉSEK MERÜLT FEL

4.1. Az önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás tilalma mint a törvény előtti egyenlőség elvének kifejeződése

Az Alkotmánybíróság joggyakorlatát áttekintve úgy tűnik, az Alkotmánybíróság még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott, törvény előtti egyenlőség elvéből levezethető-e az önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás tilalma. Továbbá úgy tűnik, szintén nem hozott még határozatot az Alkotmánybíróság abban a kérdésben, hogy nyilvánvalóan tarthatatlan, az ügytől idegen mérlegelési szempontokon nyugvó, emiatt objektíve önkényes és egyértelműen téves bírói döntések az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz útján megtámadhatók-e, és ennek keretében lehetőség van-e ilyen bírói döntések Alkotmánybíróság általi megsemmisítésére.

Az indítványozó megjegyzi, hogy a fenti kérdés egyértelmű, alkotmánybírósági határozat formájában történő eldöntése azért is alapvető jelentőségű, mivel potenciálisan valamennyi ügytípusban jelentkező problémáról van szó. Az indítványozó által felvetett kérdés nemcsak egyszerű polgári, hanem pl. büntető vagy közigazgatási ügyszakban is felmerülhet, minden olyan esetben, ahol az utolsó fokon eljáró bíróság olyan döntést hoz, amelyik nyilvánvalóan ellentétes a jogszabályokkal, és a perbeli tényállásra és a felek előadásaira figyelemmel semmilyen racionális megközelítés alapján nem tarható, illetve elfogadható.

4.2. Az Európai Unió Bírósága mint törvényes bíró

Az Alkotmánybíróság joggyakorlatát áttekintve úgy tűnik, az Alkotmánybíróság még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy az Európai Unió Bírósága az Alaptörvény XXVIII. cikkének, illetve a Bszi. 8. §-a (1) bekezdésének alkalmazásában törvényes bírónak minősül-e. Ugyanezen okból kifolyólag az Alkotmánybíróság még nem döntötte el azt a kérdést sem, hogy amennyiben egy magyar bíróság az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdésében foglalt kötelezettség ellenére nem kezdeményezi az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását, ez ellentétes-e az érintett fél tisztességes eljáráshoz való jogával (többek között azért, mert az érintett felet elvonja törvényes bírájától).

---

[61] Lásd: 8/2011. (II. 18.) AB határozat; legutóbb: 3074/2013. (III. 14.) AB határozat.

Az indítványozó megjegyzi, hogy a fenti kérdés egyértelmű, alkotmánybírósági határozat formájában történő eldöntése azért is alapvető jelentőségű, mivel potenciálisan valamennyi ügytípusban jelentkező problémáról van szó. A tisztességes eljáráshoz fűződő jog a modern, jogállami eljárásjog egyik legjelentősebb alapelve, amely alapvetően határozza meg lényegében bármely jogi eljárástípust, mind ami a szabályozás kialakítását, mind ami az eljárásjogi szabályok értelmezését és alkalmazását illeti. Az indítványozó által felvetett kérdés nemcsak egyszerű polgári, hanem pl. büntető vagy közigazgatási ügyszakban is felmerülhet, minden olyan esetben, ahol az uniós jog értelmezése és alkalmazása a magyar jog alapján elbírálandó jogviszonyok, jogviták eldöntése szempontjából releváns.

* * *

A vonatkozó jogirodalom szintén alátámasztja az indítványozó által a fenti 4.1. és 4.2. pontban kifejtetteket. Eszerint például: *„Alapvető alkotmányjogi jelentőségű a kérdés, ha az Alaptörvényből nem adható közvetlen válasz az adott probléma megoldására. ... Vizsgálandó ez akkor is, ha nincs az adott kérdésben alkotmánybírósági döntés. ... Támogatja a befogadhatóságot, ha az alkotmányjogi panasz keretében vizsgálandó kérdés jelentősége az egyedi ügyön túlmutat. ... Idetartozik az is, ha magának az alapjognak az értelmezése a kérdés. Ezek az ügyek teszik lehetővé, hogy valamely alapjog újabb vetületeit az Alkotmánybíróság általános érvénnyel kibontsa. ... Általában alapvető alkotmányjogi jelentőségű a kérdés, ha a döntés lehetőséget ad az alkotmánybíróságnak arra, hogy iránymutatást fogalmazzon meg az államhatalmi ágak számára az alapjog intézményvédelmi oldalának támogatása érdekében teendő intézkedésekre, illetve, ha módot ad az adott alapjog meghatározott kontextusban való jelentőségének bemutatására. ... Mindenképpen ide tartoznak azok az esetek, ha a rendes bíróságok a felhívott alapvető joggal kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatot negálják... Ide tartoznak továbbá azok az esetek, ha a kérelem, láthatólag olyan kérdést érint, amely jogi, gazdasági, társadalmi szempontból jelentős...”*[62]

A fentiek alapján megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság eljárásának amiatt is helye van a jelen ügyben, mert a Fővárosi Törvényszék eljárása során elkövetett bírói döntéshozatal – nevezetesen (i) az önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás, valamint (ii) az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztása – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéseket vet fel. Az Alkotmánybíróságnak a jelen eljárás keretében nyílna lehetősége egyértelműen kimondani, hogy

(i) **az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdéséből az önkényes jogértelmezés és jogalkalmazás tilalma levezethető, és az ezen alapelvbe ütköző bírói döntéseket meg kell semmisíteni,**

(ii) **az Európai Unió Bírósága az Alaptörvény XXVIII. cikkének, illetve a Bszi. 8. §-a (1) bekezdésének alkalmazásában törvényes bírónak minősül, valamint**

(iii) **amennyiben egy ügyben utolsó fokon eljáró bíróság az EUMSZ 267. cikkének 3. bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére elmulasztja az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, ezzel a felet elvonja törvényes bírájától és ezzel sérti a fél tisztességes eljáráshoz való jogát.**

Ezzel az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az Abtv. 29. §-ában foglalt második, alternatív feltétele is teljesült.

V. ELJÁRÁSI KÉRDÉSEK

A Tisztelt Alkotmánybíróság hatáskörét az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja és Abtv. 27. §-a és 43. §-a állapítja meg. Az indítványozó jogosultsága az eljárás megindítására az Abtv. 27. §-án alapul. Az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt, tisztességes

[62] Lásd: Kadlót Erzsébet: Az indítványok szűréséről. In: ABSz, 2012/1., 96-104. o., IV.2. pont.

eljáráshoz való joga a jogerős ítélet folytán sérült. A jogerős ítélethez vezető eljárásban az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette.

Az indítványozó megjegyzi, hogy a jelen eljárásban az indítványozót mint egy külföldi vállalkozás Magyarországon bejegyzett fióktelepét megilleti az indítványozói jogosultság, figyelemmel az Alaptörvény I. cikkének (4) bekezdésére, amely szerint a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak az azok az alapvető jogok, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. A törvény előtti egyenlőség elve és a tisztességes eljárás joga egyértelműen ilyennek minősül. Ezért az indítványozó a jelen eljárásban releváns törvény előtti egyenlőség és a tisztességes eljárás joga szempontjából alapjogi jogosultnak minősül és mint ilyen alkotmányjogi panasszal élhet a jogerős ítélettel szemben.[63]

Az indítványozó az Abtv. 57. §-ának (2) bekezdése alapján kéri, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság az ügyben tartson személyes meghallgatást, melyen okvetlenül részt kíván venni.

Az indítványozó az Abtv. 68. §-a alapján nem járul hozzá ahhoz, hogy indítványát az Alkotmánybíróság nyilvánosságra hozza.

Az indítványozó az az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 26. §-ának (3) bekezdése vonatkozásában jelzi, hogy elérhetőségei az alábbiak:

cím: [redacted]

e-mail cím: [redacted]

telefonszám [redacted]

telefaxszám: [redacted]

Budapest, 2014. február 3.

Tisztelettel:

[redacted]

indítványozó

[63] Megjegyzi az indítványozó, hogy ezzel lényegében megegyező szabályt tartalmaz az Európai Emberi Jogi Egyezmény 34. cikke is.

Mellékletek:

1. számú melléklet	jogi képviselő meghatalmazása
2. számú melléklet	helyettesítési meghatalmazás
3. számú melléklet	az indítványozó 2012. augusztus 27. napján kelt beadványa (mellékletek nélkül)
4. számú melléklet	a Pesti Központi Kerületi Bíróság 28.G.301.469/2012/8. sz. ítélete
5. számú melléklet	az indítványozó 2012. október 17-én kelt fellebbezése
6. számú melléklet	az indítványozó 2013. február 8-án kelt előkészítő irata
7. számú melléklet	az indítványozó 2013. július 18-án kelt előkészítő irata
8. számú melléklet	a Fővárosi Törvényszék 4.Gf.76.028/2012/9. sz. ítélete
9. számú melléklet	Schlaich, Klaus; Korioth, Stefan: Das Bundsverfassungsgericht. Stellung, Verfahren, Entscheidungen. 9. kiadás, C. H. Beck, München, 2012, 299- 300. msz.
10. számú melléklet	Maunz, Theodor; Schmidt-Bleibtreu, Bruno; Klein, Franz; Bethge, Herbert: Bundesverfassungsgerichtsgesetz, 41. pótlás, C. H. Beck, München, 2013, 90. § 277. msz.
11. számú melléklet	a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 197/83 sz. végzése és hiteles magyar fordítása
12. számú melléklet	a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2 BvR 687/85 sz. végzése és hiteles magyar fordítása
13. számú melléklet	a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 1 BvR 1036/99. sz. végzése és kivonatos, hiteles magyar fordítása
14. számú melléklet	a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 1 BvR 230/09. sz. végzése és hiteles magyar fordítása
15. számú melléklet	Osztrák Alkotmánybíróság B 2300/95-18. sz. határozata és hiteles magyar fordítása
16. számú melléklet	a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 1 BvR 2102/95. sz. végzése és kivonatos, hiteles magyar fordítása